

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra obchodu, cestovního ruchu a jazyků

Bakalářská práce

Bezpečnost potravin při dovozu ze třetích zemí

Vypracovala: Olga Zuzaňáková
Vedoucí práce: Ing. Lucie Tichá, Ph.D.

České Budějovice 2023

Údaje o bakalářské práci

Osobní číslo: E22588
Jméno a příjmení: Olga ZUZAŇÁKOVÁ
Studijní program: B0413P050011 Management regionálního rozvoje
Zadané téma: Bezpečnost potravin při dovozu ze třetích zemí
Stav práce: Rozpracovaná práce

Datum zadání: 6. ledna 2023
Plánované datum odevzdání: 14. dubna 2023
Datum odevzdání:

Údaje o kvalifikační práci

- Hlavní téma**
Bezpečnost potravin při dovozu ze třetích zemí
- Hlavní téma v angličtině**
The safety of foods during import from the others countries
- Název dle studenta**
Bezpečnost potravin při dovozu ze třetích zemí
- Název dle studenta v angličtině**
Food safety during import from third countries

5. Souběžný název

6. Podnázev

7. Anotace (krátký popis práce)

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou importu ze třetích zemí se zaměřením na legislativu dovozu do Evropské unie. Práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na analýzu legislativy a dalších formalit spojených s dovozem potravin, jako je proces celního řízení a vývoj bezpečnosti potravin v České republice a Evropské unii spolu s příslušným institucionálním a legislativním zázemím. Praktická část obsahuje případovou studii, která je zaměřena na správný postup dovozu potravin sloužící k objasnění celého procesu včetně potřebných dokumentů a analýzy rizik s tím spojených. Závěr práce obsahuje zhodnocení zjištěných skutečností a kritických bodů.

8. Klíčová slova (odděluje čárkou)

bezpečnost potravin, import, třetí země, celní řízení

9. Anotace v angličtině (krátký popis práce)

This Bachelor thesis deals with an issue of import procedure from third countries, focusing on the legislation of import into the European Union. The work is divided into two parts: theoretical and practical. The theoretical part aims to analyse the legislation and other formalities associated with the food imports, as the process of the customs procedure and a development of food safety in the Czech Republic and the European Union with the relevant institutional and legislative background. The practical part contains a case study, which is focused on the correct procedure of importing food, that serves to clarify the whole process, including necessary documents and the analysis of risks associated with it. The conclusion of the thesis contains an evaluation of the findings and its critical points.

10. Anglická klíčová slova (odděluje čárkou)

food safety, import, third countries, customs procedure

11. Přílohy volně vložené

12. Přílohy vázané v práci

ilustrace

Údaje o bakalářské práci

Osobní číslo: E22588
Jméno a příjmení: Olga ZUZAŇÁKOVÁ
Studijní program: B0413P050011 Management regionálního rozvoje
Zadané téma: Bezpečnost potravin při dovozu ze třetích zemí
Stav práce: Rozpracovaná práce

Datum zadání: 6. ledna 2023
Plánované datum odevzdání: 14. dubna 2023
Datum odevzdání:

13. Rozsah práce

48 s. (89 262 znaků)

14. Jazyk práce

CZ

15. Záznam průběhu obhajoby

16. Zásady pro vypracování

Cíl práce:

Cílem bakalářské práce je postup dovozu potravin ze třetích zemí se zaměřením na legislativu a formální aspekty dovozu do EU.

Metodický postup:

1. Analýza legislativy a formalit dovozu potravin do EU.
2. Případová studie dovozu ze třetích zemí.
3. Zhodnocení základních zjištěných poznatků.
4. Doporučení a závěr.

Rámcová osnova:

1. Úvod.
2. Literární rešerše.
3. Cíle a metody.
4. Analýza a syntéza poznatků z vlastního zkoumání.
5. Vlastní návrhy.
6. Závěr.
7. Seznam literatury.
8. Přílohy.

17. Seznam doporučené literatury

Bergami, R. (2009). *International trade*. Melbourne: Erudition's Publishing.

Machková, H. (2015). *Mezinárodní marketing*. Praha: Grada Publishing.

Mulačová, V., Mulač, P. a kol. (2013). *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada Publishing.

Svatoš, M. (2009). *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing.

18. Osoby VŠKP

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Lucie Tichá, Ph.D.
Katedra obchodu, cestovního ruchu a jazyků

Údaje o bakalářské práci

Osobní číslo:	E22588	Datum zadání:	6. ledna 2023
Jméno a příjmení:	Olga ZUZAŇÁKOVÁ	Plánované datum odevzdání:	14. dubna 2023
Studijní program:	B0413P050011 Management regionálního rozvoje	Datum odevzdání:	
Zadané téma:	Bezpečnost potravin při dovozu ze třetích zemí		
Stav práce:	Rozpracovaná práce		

Elektronická forma kvalifikační práce

Název souboru: Zuzaňáková_BP.pdf (2.75 MB)
Zveřejnění souboru: NE – zneřístupnit

Posudky kvalifikační práce

Posudek(y) oponenta:

Hodnocení vedoucího:

Soubor s průběhem obhajoby:

Potvrzuji správnost vložených údajů a potvrzuji plnou shodu elektronické verze s odevzdávanou listinnou verzí VŠKP.

Datum:

Podpis:

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum

Podpis studenta

Poděkování

Mé největší díky patří vedoucí mé práce, profesorce Ing. Lucii Tiché, Ph.D., která nade mnou „nezlomila hůl“ i přes mou nedochvilnost a odevzdávání na poslední chvíli, za její odborné rady, vstřícnost a čas, který mi věnovala.

Dále bych chtěla poděkovat své rodině a příteli za jejich podporu po celou dobu studia.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Teoretická část.....	2
2.1	Bezpečnost potravin a ochrana spotřebitele v EU a ČR.....	2
2.2	Dovoz potravin do ČR a EU	4
2.2.1	Produkty podléhající přísnému režimu	4
2.3	Legislativní nástroje	6
2.3.1	Právní předpisy EU	6
	Codex Alimentarius.....	7
	Systém analýzy rizika a stanovení kritických kontrolních bodů (HACCP).....	7
	Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF).....	8
2.3.2	Právní předpisy ČR	9
	Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.....	9
	Povinnosti provozovatele potravinářského podniku	9
	Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)	10
2.4	Institucionální nástroje	11
2.4.1	Institucionální nástroje EU	11
	Evropská komise	11
	Evropský parlament.....	11
	Evropský úřad pro bezpečnost potravin.....	12
2.4.2	Institucionální zázemí v České republice	13
	Státní zemědělská a potravinářská inspekce	14
	Státní veterinární správa.....	14
	Orgány ochrany veřejného zdraví	14
2.5	Společná obchodní politika EU	15
2.6	Celní řízení	15
2.4.3	Celní správa	15
2.4.4	Role původu zboží	16
2.4.5	Celní sazebník TARIC.....	16
3	Cíle a metodika.....	17
	Cíle	17
	Metodický postup.....	17
4	Praktická část.....	18

4.1	Popis a balení potravin	18
4.1.1	Povinné údaje	18
4.1.2	Obaly	20
4.2	Zásady přepravy potravin	20
4.3	Kontrola dovážených potravin	21
4.3.1	System TRACES NT	21
4.3.2	Společný zdravotní vstupní doklad	23
4.4	Důkazy preferenčního původu	30
4.4.1	Osvědčení EUR.1	30
4.4.2	Prohlášení dodavatele	33
4.5	Zařazení do celního sazebníku	33
4.6	Celní řízení	38
4.6.1	Jednotný správní doklad	39
4.6.2	DPH	46
5	Závěr	47
6	Summary a keywords	48
7	Seznam literatury	49
	Tištěné zdroje	49
	Online zdroje	49
	Legislativa	50
8	Seznam obrázků	51

1 Úvod

Česká republika je nedílnou součástí světové ekonomiky. To s sebou přináší nejen řadu příležitostí, ale také hrozby. Zejména se stále se zvyšující konkurencí na mezinárodních trzích vlivem liberalizace a globalizace. Výrobci se snaží maximalizovat svůj zisk a na druhé straně se spotřebitel snaží nakoupit za co nejnižší cenu, mnohdy bez ohledu na kvalitu, což s sebou nese jistá rizika, i přes to, že se Česká republika s žádnými výraznějšími problémy s bezpečností potravin nepotýká.

Bezpečnost potravin zahrnuje všechny činnosti od správné hygieny výroby po následné kontroly a monitoring nebezpečných látek. Avšak důležitým faktorem je zejména vzdělávání a poučení samotného spotřebitele.

Cílem této práce je analýza postupu dovozu potravin ze třetích zemí se zaměřením na legislativu a formální aspekty dovozu do Evropské Unie. Praktická část byla věnována případové studii, která přiblížila a popsala nejen dokumenty potřebné pro import ze třetí země, ale také popsala celý postup, od celního řízení až po úspěšné propuštění zboží do země.

Naneštěstí zdrojů, zabývajících se bezpečností potravin nebylo mnoho, proto tato práce využívá z velké části i těch elektronických.

2 Teoretická část

2.1 Bezpečnost potravin a ochrana spotřebitele v EU a ČR

Vývoj problematiky bezpečnosti potravin byl ovlivněn, zejména v posledních deseti letech, vzrůstajícím zájmem spotřebitelů o jejich bezpečnost a kvalitu, tak i mezinárodní spoluprací nejen v rámci EU. V průběhu posledních 10–15 let se světový export téměř ztrojnásobil, především vlivem světové globalizace obchodu s potravinami, což s sebou přináší zároveň novou výzvu týkající se vyšší hrozby výskytu nebezpečných látek v potravinách.

„Ve snaze dodávat zboží obchodním řetězcům v požadované cenové relaci, která je však neúměrná cenové relaci kvalitních výchozích surovin, jsou výrobci nuceni hledat surovinu náhradní. Je pak zcela zřejmé, že výsledný výrobek má pochybnou jakost, ale má lákavou cenu.“¹ S tím však zároveň roste počet spotřebitelů, kteří upřednostňují nejen kvalitu a zdravotní nezávadnost potravin před nižší cenou, ale také kladou důraz na etiku spolu s ohledem na životní prostředí.

Ačkoli jsou v současnosti všechny potraviny vystaveny přísné kontrole, byla důvěra spotřebitelů otřesena hned několika potravinovými krizemi (dioxinová krize, výskyt BSE, melamin v mléce atd.). Stejně pochybnosti vyvolávají u spotřebitelů například potraviny vyrobené z geneticky modifikovaných plodin, a to bez opodstatnění, což odráží citlivost spotřebitelů i na nepodložené negativní podněty.

Co ale vůbec znamená pojem bezpečná či zdravotně nezávadná potravina? Zdravotně nezávadná potravina je taková, která „splňuje chemické, fyzikální a mikrobiologické požadavky na zdravotní nezávadnost stanovené právními předpisy, nebo které jsou uváděny do oběhu s příslušným souhlasem Ministerstva zdravotnictví (např. doplňky stravy).“² Potravinový zákon³ uvádí, že do prodeje může být uveden pouze výrobek, který dané podmínky splňuje. Jak již ve své práci uvedl Babička, L. (2012), každý výrobek před vpuštěním do distribuční sítě, musí projít řadou výstupních kontrol, jako například:

- kontrolou deklarace složek uvedených na obale,
- mikrobiologickou kontrolou, která má za cíl ověřit zdravotní nezávadnost výrobku a shodu mikrobiologických parametrů se zákonnými i interními limity,
- senzorickou analýzou.

Pokud daná potravina úspěšně projde kontrolami, a je tudíž považována za zdravotně nezávadnou, ještě to nutně neznamená, že může být považována za bezpečnou. Jako příklad by se dala uvést potravina obsahující jakékoli alergeny, která vystavuje konkrétní skupinu spotřebitelů nebezpečí. V takovém případě je nutné, aby byl spotřebitel na obsah takových látek na obale upozorněn.

¹ Valenta, O., & Hladík, P. (2011). Budoucnost kvality a bezpečnosti potravin v Česku. Vydalo Sociologické nakladatelství pro Technologické centrum AV ČR.

² Babička, L. (2012). Průvodce světem potravin: Rady spotřebitelům, na co si dát pozor při nakupování a manipulaci s potravinami. Ministerstvo zemědělství, Odbor bezpečnosti potravin.

³ Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

Každý vyspělý stát má vypracovanou vlastní koncepci výživové politiky, z níž vychází tři dílčí cíle:

1. „zajištění dostatečného množství stravy v rámci trvale udržitelného rozvoje a dostupnost stravy každému,
2. zajištění bezpečnosti potravin,
3. zajištění možnosti volby optimální skladby výživy z hlediska nutričních potřeb a dlouhodobého udržení pro každého obyvatele.“⁴

Ačkoli každý z výše uvedených bodů vyžaduje odlišný systém kontroly a zajištění, podílí se stejnou vahou na zabezpečení zdraví a kvality života jednotlivců. Podle Valenty a Hladíka (2011) jsou při hodnocení kvality potravin důležité tyto aspekty:

- Nutriční (fyziologická) hodnota – zahrnující nutričně žádoucí složky potravin (proteiny, sacharidy, tuky, vitamíny, minerály, antioxidanty, sušiny a vlákninu) včetně těch nežádoucích (pesticidy, nitráty, těžké kovy, mykotoxiny, patogenní organismy a alergeny). Pro obyvatelstvo je důležité zajištění fyziologicky adekvátní stravy.
- Senzorická kvalita – kterou udává vzhled (barva, tvar, vůně, chuť, konzistence aj.).
- Funkční vhodnost – dělí produkt z hlediska účelovosti na domácí, komerční či průmyslový. U potravin patří mezi důležitá kritéria například vaření, smažení, pečení vlastnosti, doba přípravy a cena. Zejména v dnešní době je důležité vyrábět a dodávat takové potraviny, které odpovídají současným vědeckým poznatkům o výživě a reagují na aktuální stav běžné populace. Základním předpokladem je výroba tzv. „funkčních potravin“.
- Kvalita zpracování – zahrnuje množství přidaných látek při výrobě (enzymy, mikroorganismy, GMO, ionizační záření aj.).
- Právní kvalita – standardy kvality, legislativní předpisy a regulace na národní a evropské úrovni, jež musí potraviny splňovat.
- Kvalita celého procesu – hodnotí vliv produkce na životní prostředí (využití zdrojů, funkce půdy, kvalita vody, acidifikace, eutrofikace, emise, ochrana zvířat a biodiverzita aj.).
- Vnitřní kvalita – hodnocení potraviny jako součásti většího celku pomocí vědeckých metod.
- Cena – nepatří mezi hlavní aspekty, jelikož nemusí být vždy v souladu s kvalitou potravin.

Dalším pojmem, který je úzce spjat se spokojeností spotřebitelů, je inovace potravinářských výrobků. To by mělo v praxi vést ke zlepšení kvality potravin, jejich vzhledu a chuti, ale i růstu cen. Inovace však bývá mnohdy zastíněna klamavou reklamou ústící v iracionální obavy a dezinformaci spotřebitelů. V současnosti je „silně podceňována seriózní komunikace se spotřebitelem týkající se správné volby potraviny, kde by bylo možné uplatnit principy zdravé výživy. K tomu, aby spotřebitel ocenil nabízenou kvalitu potravin, což se následně promítá do jejího výběru při nákupu, a tedy i do úspěšnosti té či oné potraviny na trhu a ve spotřebě, je zapotřebí cílená a dlouhodobá výchova k oceňování této kvality.“⁵

⁴ Müllerová, D. (2014). Hygiena, preventivní lékařství a veřejné zdravotnictví. Karolinum Press.

⁵ Valenta, O., & Hladík, P. (2011). Budoucnost kvality a bezpečnosti potravin v Česku. Vydalo Sociologické nakladatelství pro Technologické centrum AV ČR.

2.2 Dovoz potravin do ČR a EU

Při obchodování v rámci EU, kde funguje jednotný vnitřní trh, se nejedná o dovoz potravin. Přesto tyto potraviny procházejí řadou kontrol prováděných dle příslušných unijních předpisů a nařízení. Nejvýznamnějším je nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat, které upravuje zároveň úřední kontroly potravin dovážených ze třetích zemí. Dohled nad těmito kontrolami je v gesci celní správy ČR, která dále spolupracuje s:

- Státní veterinární správou ČR – potraviny živočišného původu.
- Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí – potraviny jiného než živočišného původu.

SZPI dále uvádí, že stejně jako v případě obchodování v rámci EU, tak i při dovozu potravin do ČR dále záleží na tom, zda spadá potravina do harmonizované, či neharmonizované sféry. V případě sféry harmonizované musí potravina splňovat požadavky stanovené v příslušném evropském právním předpisu. V případě sféry neharmonizované musí být splněny požadavky národního předpisu té členské země, kde byla potravina vyrobena nebo poprvé uvedena do oběhu v rámci EU (pokud chce dovozce dovést např. nečokoládové cukrovinky z Ruska či USA a uvést je poprvé na trh v ČR, musí být splněny požadavky české vyhlášky č. 76/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro přírodní sladidla, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kaka a s cukrem, čokoládu a čokoládové bonbony).

„K dovozu potravin ze třetí země nepotřebujete žádná speciální povolení ani certifikáty, pokud jsou dovážené potraviny bezpečné a nejedná se o potraviny, na které se vztahují přímo použitelné předpisy stanovující zvláštní podmínky pro dovoz. Zodpovědnost za to, že jsou dovážené potraviny bezpečné, nese dovozce. Jakým způsobem si bezpečnost svých výrobků zajistí, je na něm. Může si např. vyžádat od dodavatele v zahraničí laboratorní rozbory, nebo si je nechat udělat v některé z českých laboratoří akreditovaných pro vyšetřování potravin. Nemusí ale nic nikam ohlašovat, ani nikoho žádat o souhlas.“⁶

V souvislosti s opatřeními platnými na území EU se potraviny dále dělí dle míry regulace na následující tři skupiny:

- Potraviny jejichž dovoz je zakázán – dovoz do EU zakázán či pozastaven.
- Potraviny, které lze dovážet jen přes stanoviště hraniční kontroly – SZPI provádí na daných stanovištích namátkové či systematické kontroly.
- Potraviny se zvláštními podmínkami dovozu – unijní předpisy těmto potravinám ukládají mimořádná opatření (např. povinnost předložit certifikát).

2.2.1 Produkty podléhající přísnému režimu

V souvislosti s hrozbou zavlečení nebezpečných chorob do EU je nezbytné podrobit některé potraviny živočišného původu přísnějším kontrolám, dovoz takových potravin podléhá tzv. přísnému režimu. Jedná se pouze o dovoz ze třetích zemí kromě „produktů živočišného původu v malých množstvích pro osobní spotřebu pocházející z Andorry, Islandu, Lichtenštejnska, Norska, San Marina a Švýcarska.“ Veškeré živočišné produkty, jež jsou

⁶ Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/>. (cit. 6.12.2020)

v rozporu s uvedenými pravidly, musí být okamžitě po příjezdu na území EU odevzdány k likvidaci. V případě nenahlášení takového zboží hrozí subjektu peněžitá pokuta a v některých případech i trestní stíhání.⁷

Státní veterinární správa do této kategorie zařazuje následující:

1. Malá množství masa a mléka a výrobků z nich (kromě sušeného mléka pro kojence, kojenecké výživy a zvláštní výživy potřebné z lékařských důvodů nebo krmiva pro zvířata v zájmovém chovu potřebného ze zdravotních důvodů) - pouze tehdy, pokud pocházejí z Faerských ostrovů nebo Grónska a jejich hmotnost nepřesáhne 10 kg na osobu.
2. Sušené mléko pro kojence, kojenecká výživa a zvláštní výživa potřebná z lékařských důvodů – platí stejné podmínky jako u výše uvedeného a navíc – pokud produkt nemusí být před otevřením uchovávan v chladu, nejedná se o balený značkový produkt a balení je neporušené, není-li produkt právě konzumován a v poslední řadě také produkt, které nepochází z Grónska či Faerských ostrovů, ale jeho souhrnné množství nepřesahuje hmotnostní limit 2 kg na osobu a pokud: produkt nemusí být před otevřením uchovávan v chladu, se jedná o balený značkový produkt a balení je neporušené, není-li produkt právě konzumován.
3. Krmivo pro zvířata v zájmovém chovu potřebné ze zdravotních důvodů – platí zde stejná pravidla, jako u bodu číslo 2.
4. Malá množství produktů rybolovu pro osobní spotřebu – do EU je povoleno dovést nebo poslat zásilky produktů rybolovu pro osobní spotřebu (včetně čerstvých, sušených, vařených, nasolených nebo uzených ryb a některých korýšů, jako jsou krevety, humři, neživé mušle a neživé ústřice), pokud: jsou čerstvé ryby vykuchané, hmotnost produktů rybolovu nepřekročí na osobu 20 kg nebo hmotnost jedné ryby, podle toho, která z těchto hodnot je větší. Opět se nevztahuje na Faerské ostrov či Grónsko.
5. Malá množství jiných produktů živočišného původu pro osobní spotřebu – stejné jako u bodu 2.
6. Větší množství produktů živočišného původu – do EU je možné dovést nebo poslat větší množství produktů živočišného původu pouze tehdy, pokud splňují požadavky pro obchodní zásilky, mezi něž patří: požadavky na osvědčování stanovené v příslušném úředním osvědčení EU, při příjezdu do EU předložit zboží, se správnou dokumentací, na stanovišti hraniční kontroly EU.
7. Osvobozené produkty - chléb, dorty, sušenky, oplatky a malé oplatky, suchary, opékaný chléb a podobné opékané výrobky, obsahující méně než 20 % zpracovaných mléčných a vaječných výrobků, čokoláda a cukrovinky (včetně bonbónů), obsahující méně než 50 % zpracovaných mléčných a vaječných výrobků, potravinové doplňky zabalené pro konečného spotřebitele, obsahující malé množství (celkově méně než 20 %) zpracovaných produktů živočišného původu (včetně glukosaminu, chondroitinu nebo chitosanu anebo chondroitinu i chitosanu), jiné než masné výrobky, olivy plněné rybím masem, těstoviny a nudle nepromísené s masným výrobkem ani neplněné masným výrobkem, obsahující méně než 50 % zpracovaných mléčných a vaječných výrobků, bujóny a ochucovadla zabalené pro konečného spotřebitele, s obsahem rybího oleje, rybí moučky či výtahků z ryb menším než 50 %.

⁷ Státní veterinární správa. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/>. (cit. 8.12.2020)

Výše zmíněná omezení mají velmi dobré opodstatnění. Při dovozu živočišných potravin ze třetích zemí do EU hrozí zavlečení velmi nebezpečných patogenů, které se na území EU jinak nevyskytují a mohly by rozpoutat nákazy postihující lidi i zvířata. Proto je (až na zmíněné výjimky) dovoz masa, výrobků z masa, mléka a výrobků z mléka ze třetích zemí zakázán.⁸

2.3 Legislativní nástroje

Potravinové právo obsahuje široké spektrum právních předpisů, které řeší vše týkající se potravin. Od produkce, zpracování, distribuce, až po samotný prodej. Všechna opatření jsou v souladu se zásadou předběžné opatrnosti a ochrany zájmů spotřebitelů. „Patří sem předpis regulující:

- kvalitu potravin (např. zpracovatelské postupy, složení a označování výrobků,)
- ochranu zdraví lidí (např. hygienická opatření, předpisy zaměřené na aditiva, na prostředky na ochranu rostlin, na opatření proti šíření chorob rostlin, na hnojiva, na krmiva, na veterinární léčiva a prostředky, či předpisy týkající se systémů kontroly včetně schvalování podniků),
- ochranu životního prostředí (např. pravidla pro ekologickou produkci, pro rybolov, pro ochranu zvířat, pro emise skleníkových plynů, pro ochranu vod),
- hospodářské a finanční záležitosti (např. podpory, licence, podmínky exportu a importu,) aj.“⁹

2.3.1 Právní předpisy EU

Evropská unie se soustředí na harmonizaci a tvorbu evropských předpisů platných ve všech členských státech. Návrhem, zpracováním a schvalováním se zabývá Evropská komise, Rada EU a Evropský parlament. Všechny platné předpisy jsou zveřejňovány v Úředním věstníku EU v podobě nařízení (použitelné ve všech členských státech), směrnic (stanovení cílů, jež má být dosaženo a následná implementace do dílčích legislativ členských států) a rozhodnutí (předpis cílený na některé členské státy nebo všechny, ale jen dílčí tematiku), doporučení a technické normy (nezávazné).

Tím nejdůležitějším předpisem v oblasti potravinového práva je „nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví se postupy týkající se bezpečnosti potravin. V souladu s tímto rámcovým právním předpisem, pokrývajícím celý potravinový řetězec, jsou přijímány právní předpisy upravující dílčí oblasti potravinového práva.“¹⁰

Dalším „předpisem“, ke kterému Evropské společenství přihlíží, je tzv. Codex Alimentarius neboli potravinářský zákoník, na jehož vzniku se v 60. letech minulého století podíleli Světová zdravotnická organizace (WHO) a Organizace pro potravin a zemědělství (FAO). Primárním cílem je především ochrana spotřebitele, podpora a zjednodušení obchodování s potravinami a určení jeho správných postupů. Řada důležitých norem v souvislosti s bezpečností potravin byla schválena právě kodexem. Třebaže dané normy nemají právní

⁸ Státní veterinární správa. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/>. (cit. 8.12.2020)

⁹ Tamtéž

¹⁰ Tamtéž

platnost, jsou používány a uznávány po celém světě, nejen kvůli jejich vědecké podloženosti. V mnoha případech se na Codex Alimentarius odvolává Organizace pro světový obchod (World Trade Organisation – WTO) během sporů týkajících se problematiky bezpečnosti potravin. Codex Alimentarius se stal dokonce výchozím bodem pro vypracování právních předpisů Evropské komise a Rady EU.¹¹

Codex Alimentarius

Roku 1962 byla Světovou zdravotnickou organizací (WHO) a Organizací pro zemědělství a výživu založena jedna z nejvýznamnějších organizací s mezinárodním referenčním statutem. Tato mezivládní organizace je řízena sítí komisí, ve které mají hlas všechny členské státy, ty se dále dělí na dílčí výbory, ať už stálé či vytvořené ad hoc. Kodex vznikl ze dvou hlavních důvodů, kvůli ochraně zdraví spotřebitelů a k podpoře správných postupů mezinárodního obchodu s potravinami. V současné době jsou hlavními tématy:

- Zvířecí krmiva – kvalitní zvířecí krmiva jsou důležitá nejen pro zdraví a blahobyt zvířat, ale následně také pro produkci kvalitních a bezpečných potravin živočišného původu.
- Kontaminanty – škodlivé chemické substance, které nebyly záměrně do potravin přidány, ale mohou ohrožovat zdraví lidí i zvířat.
- Antimikrobiální rezistence – ta představuje v současnosti velkou hrozbu. Jedná se o imunitu bakterií vůči antimikrobiálním látkám, proti kterým byly dříve citlivé.
- Výživa a označování – správné označování potravin je jedním z nedůležitějších nástrojů spotřebitelů, díky kterému mohou dělat bezpečná a informovaná rozhodnutí.
- Biotechnologie – předmět intenzivních debat, nejen mezi spotřebiteli a producenty potravin, je využívání biotechnologií ke zlepšení vlastností potravin. Výsledkem jsou tzv. geneticky modifikované potraviny, jejichž vliv na lidský organismus je pečlivě zkoumán.
- Pesticidy – mnohé z nich představují riziko nejen pro zdraví lidí a zvířat, ale také pro životní prostředí. Jejich přípustné limity jsou tedy dalším důležitým tématem.

V oblasti bezpečnosti potravin Codex Alimentarius nejvýznamněji přispěl svými „Maximálními limity reziduí a doporučení k řízení rizik pro rezidua veterinárních léčiv v potravinách“ a všeobecnými standardy k velké škále potravin (med, rýže, máslo, mnoho druhů ovoce atd.) a spoustou dalších obecných i specifických norem, které sice nemají právní platnost, ale slouží jako základ pro tvorbu platné legislativy nejen EU, ale i dílčích zemí. Kontaktními místy pro CA v případě České republiky potravinářský odbor Ministerstva zemědělství.

System analýzy rizika a stanovení kritických kontrolních bodů (HACCP)

System kritických bodů (dále jen HACCP) je zakotven v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004 o hygieně potravin a implementován v zákoně č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů a zákoně č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví. Jedná se o systém, který musí mít povinně zpracovaný každý výrobce potravin a obecně každý subjekt podnikající v potravinářství, ať už výrobce, distributor či maloobchodní jednotka.

¹¹ Státní veterinární správa. Dostupné z: <https://www.svs-cr.cz/>. (cit. 8.12.2020)

System byl poprvé použit v 60. letech minulého století při příležitosti letů do vesmíru a ukázal se být natolik efektivní, že nahradil tehdejší testy doporučené WHO i v komerční výrobě potravin. V současnosti je systém HACCP implementován v legislativě většiny světových zemí, tedy nejen v EU. Problémem zůstává, že neexistuje jednotný výklad a každá z vlád i potravinářských podniků jej interpretuje odlišně. Existuje však mnoho společných principů, na kterých systém funguje a shodují se na nich jedny z nejvýznamnějších organizací zabývajících se bezpečností potravin jako např.: Komise pro Codex Alimentarius, Mezinárodní komise pro mikrobiologické specifikace potravin a Mezinárodní institut přírodních věd. Mezi tyto principy patří:

- Důkladné zvážení a provádění analýzy rizik spojené se všemi přísadami, kroky zpracování, manipulačními postupy a dalšími činnostmi spojenými s výrobou potravin.
- Identifikace kritických kontrolních bodů.
- Definování limitů ke každému z kritických bodů.
- Zavedení postupů pro monitoring a neustálou kontrolu pro případ překročení těchto limitů.
- Definování nápravných opatření v případě překročení.
- Vytvoření efektivní dokumentace celého procesu.
- Stanovení postupů rutinního hodnocení zavedeného systému HACCP.

V praxi systém funguje tak, že se nejprve stanoví odpovídající skupina interních pracovníků, která může být v průběhu a dle potřeb rozšiřována o další zaměstnance. Ta na základě vypracovaného systému kritických bodů analyzuje potravinářský sortiment a určuje na základě relevantních parametrů, zda je vše v rámci limitů.

System rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF)

System RASFF byl zřízen článkem 50 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin. Jistá forma systému existovala už od roku 1992, nezahrnovala však krmiva a do vydání výše zmíněného rozhodnutí nebyla tak komplexní. Tato revize tedy položila zcela nové základy, na kterých systém funguje dodnes.

Hlavním účelem je zajištění co nejrychlejšího toku informací mezi orgány zajišťujícími bezpečnost potravin v členských zemích a zemích EFTA (Island, Lichtenštejnsko a Norsko), a to především v otázce rizik pro veřejné zdraví v souvislosti s potravinami a krmivy. Pokud dojde ke zjištění jakéhokoli závažnějšího rizika spojeného s těmito komoditami, je daná země povinna tuto informaci neprodleně sdělit Evropské komisi prostřednictvím systému RASFF. Komise informaci vyhodnotí a dále sdílí v rámci všech zemí.

V České republice je systém RASFF v gesci Státní zemědělské a potravinářské inspekce, ta přijímá informace o výskytu nebezpečných potravin od příslušných dozorových orgánů a tyto informace dále předává Komisi. Pokud například dojde k zamítnutí vpuštění zboží do volného oběhu na některém z kontrolních stanovišť SZPI, sama tuto skutečnost neprodleně oznámí.

2.3.2 Právní předpisy ČR

Na území České republiky platí, jako je tomu ve všech zemích společenství, národní legislativa (zákony, vyhlášky, nařízení) a zároveň právní předpisy EU, které jsou těm národním nadřazeny.

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

„Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie, povinnosti provozovatele potravinářského podniku, výrobce, dovozce, maloobchodního prodejce a distributora tabákových výrobků a výrobků souvisejících s tabákovými výrobky a upravuje státní dozor nad dodržováním povinností vyplývajících z tohoto zákona a z přímo použitelných předpisů Evropské unie.“¹² Jedná se tedy o nejvýznamnější právní předpis na území České republiky v oblasti bezpečnosti potravin. Zákon prochází nepřetržitou novelizací, ať už z iniciativy vlády ČR či nutné implementace zákonů EU. Nejrelevantnějšími částmi zákona pro potřeby této práce jsou v první řadě povinnosti provozovatele potravinářského podniku, kterým je věnován následující blok. Zákon dále obsahuje vše od balení, označování a skladování potravin, určuje povinnosti institucí státního dozoru, vymezuje hygienické stanice, přestupky v oblasti zanedbání povinností v souvislosti s bezpečností potravin a ochrany lidského zdraví a mnoho dalších.

Povinnosti provozovatele potravinářského podniku

Důležitou kapitolou pro bezpečnost potravin jsou povinnosti provozovatele potravinářského podniku, jež jsou vymezeny v § 3 potravinového zákona. Provozovatelem potravinářského podniku je každý, kdo prodává, importuje či exportuje, skladuje, balí nebo vyrábí potraviny, a to za účelem zisku nebo v neziskové sféře. Jsou zde uvedeny obecné povinnosti, povinnosti ve vztahu k dovozu či výrobě potravin pro zvláštní výživu a informační povinnost. Obecné povinnosti se týkají zejména správného označování zboží, zacházení s ním a jeho skladování v souladu s platnou legislativou EU a potravinovým zákonem.

Každý provozovatel je povinen implementovat samokontroly, které jsou založeny na systému HACCP (viz výše). Platí zde tzv. zákon flexibility, kdy není striktně určen způsob zavedení kontroly, musí být splněny pouze příslušné náležitosti s ohledem na typ podniku. Je logické, že postup stanovení kritických bodů bude jiný u skladování potravin než ten, kde dochází k jejich výrobě. Přesto se zavedení systému nebere na lehkou váhu a musí prokazatelně zajišťovat bezpečnost potravin, jejich hygienu a zásady dobré praxe.

V případě importu potravin ze třetích zemí se povinnosti provozovatele řídí příslušnými prováděcími předpisy EU. Provozovatel pak musí dokládat příslušné certifikáty, osvědčení či jiné vstupní doklady a je-li uvedeno, dovážet je přes stanice hraniční kontroly. Pro specifické druhy potravin, jakými jsou např. kojenecká výživa a příkrmy, potraviny pro lékařské účely a regulaci hmotnosti je provozovatel povinen registrovat dané výrobky v informačním systému ROP – Registr oznámených potravin, který je v gesci Ministerstva zdravotnictví. Oznámení je možné podat i písemně odboru ochrany veřejného zdraví MZ ČR.

¹² Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)

„Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie stanoví požadavky veterinární na chov a zdraví zvířat a na živočišné produkty, upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob, soustavu, působnost a pravomoc orgánů vykonávajících státní správu v oblasti veterinární péče, jakož i některé odborné veterinární činnosti a jejich výkon.“¹³ V souvislosti s problematikou bezpečnosti potravin, živočišných produktů a celkové pohody zvířat jsou to zejména paragrafy týkající se:

- Povinností chovatele – Zde zákon vymezuje obecné povinnosti každého chovatele, který je povinen se o zvíře řádně starat, dbát na jeho hygienu a zdraví. Nedodržení těchto povinností, zejména pak neposkytnutí potřebné zdravotní péče je trestným činem.
- Přemísťování zvířat – Chovatel je povinen při přesunu/přepravě zvířat dodržovat jistá pravidla. U některých druhů musí zajistit veterinární osvědčení, jindy postačí platný zdravotní certifikát.
- Mimořádných veterinárních opatření v případě nákazy – Pokud má chovatel podezření, že se v jeho chovu vyskytuje nákaza, neprodleně o tom musí spravit veterinární správu. Po posouzení může Ministerstvo zemědělství nařídit mimořádná veterinární opatření v souladu se zákonem. V takovém případě má chovatel nárok na náhradu všech nákladů, pokud dojde například k omezení prodeje, vybití zvířat či karanténě.
- Zdravotní nezávadnosti živočišných produktů – Vyhláška č. 287/1999 Sb., o veterinárních požadavcích na živočišné produkty přesně vymezuje, co je a není nezávadným živočišným produktem. Jsou zde vymezeny normy pro skladování a nakládání s živočišnými produkty, kritické normy pro cizorodé látky v mléce a dále správný postup „humánní“ porážky jatečných zvířat.

¹³ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

2.4 Institucionální nástroje

V rámci Evropského společenství je základním kamenem v oblasti bezpečnosti potravin Evropský úřad pro bezpečnost potravin. Na území České republiky takových institucí, které jsou spolu ve vzájemné interakci, existuje hned několik.

2.4.1 Institucionální nástroje EU

Evropská komise

V oblasti bezpečnosti potravin je v gesci Evropské komise kontrola implementace a shody příslušné legislativy. Činí tak prostřednictvím výborů a expertních skupin. V roce 2014 bylo komisí založeno Generální ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin (DG Sante), jehož hlavním posláním je dohlížet na implementaci legislativy v oblasti potravinového, rostlinolékařského a veterinárního práva, především: „zdraví a pohodu zvířat, potraviny a krmiva živočišného či neživočišného původu, dovozní kontroly potravin, veterinární léčiva a jejich rezidua, hygienu a bezpečnost potravin, ochranu zdraví rostlin, vedlejší živočišné produkty apod.“¹⁴

Další důležitou institucí zřízenou Komisí je SCFCAH (Standing Committee on the Food Chain and Animal Health) neboli Stálý výbor pro potravinový řetězec a zdraví zvířat. Tento výbor vznikl k zastřešení několika již existujících výborů a specializuje se na:

- „Obecnou potravinovou legislativu,
- biologickou bezpečnost potravinového řetězce,
- toxikologickou bezpečnost potravinového řetězce,
- kontrolu a podmínky importu,
- výživu zvířat,
- geneticky modifikované potraviny a krmiva a ekologická rizika,
- zdraví a pohodu zvířat,
- fytofarmaka“¹⁵

Evropský parlament

Evropský parlament hájí prostřednictvím tvorby legislativy zájmy všech občanů členských zemí. V oblasti potravinového práva je to především výbor ENVI, který se zasazuje zejména o bezpečnost životního prostředí, veřejného zdraví a potravin. Výbor má 81 členů, kteří jsou vybíráni z řad europoslanců členských států. Za Českou republiku bývají jmenováni vždy dva europoslanci, ke kterým jsou dále jmenováni vždy dva zástupci. Celý proces jednání výboru monitoruje Ministerstvo životního prostředí a následně zpracovává stanoviska k daným legislativním návrhům. V nutných případech a jen v mezích působnosti ministerstva může s europoslanci spolupracovat také na různých ad hoc úkolech.

Pokud jde o mezinárodní obchod a import potravin, parlament má v této oblasti zřízeno více výborů, bezpečnost potravin mají v gesci v širším rozsahu spíše jiné instituce. Pokud ale jde výhradně o bezpečnost potravin, je to zejména v oblastech: označování a obecně jejich bezpečnosti, veterinární legislativy pouze s ohledem na bezpečnost živočišných výrobků,

¹⁴ Evropská komise – DG SANTE. Dostupné z: <https://eagri.cz/> (cit. 26.1.2023)

¹⁵ Internetový portál bezpečnosti potravin – Zasedání Stálého výboru pro bezpečnost potravin a zdraví zvířat (SCFSAH). Dostupné z: <https://www.bezpecnostpotravin.cz/>. (cit. 06.02.2023).

hygienické kontroly a kontroly samotné výroby potravin a kontroly činnosti Evropského potravinového a veterinárního úřadu a Evropského úřadu pro bezpečnost potravin.

Evropský úřad pro bezpečnost potravin

Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) je nezávislým poradním orgánem v oblasti potravin a rizik s nimi spojených, o kterých vydává upozornění, na základě kterých vznikají nové unijní předpisy, strategie a pravidla. V důsledku tak pomáhá ochraně spotřebitele v souvislosti s potravinami. „Činnost úřadu zahrnuje tyto oblasti:

- bezpečnost potravin a krmiv,
- výživa,
- zdraví a dobré životní podmínky zvířat,
- ochrana rostlin,
- zdraví rostlin,¹⁶

Kromě jiného mezi jeho úkol patří: shromažďování vědeckých údajů a následné informování veřejnosti, poskytování objektivních vědeckých informací k problematice bezpečnosti potravin, spolupráce s členskými zeměmi a mezinárodními organizacemi. Jeho činnost se dotýká všech evropských spotřebitelů a jednotlivých institucí EU.

V čele úřadu stojí správní rada o 15 členech, která jedná pouze ve veřejném zájmu a nezaujatě. Dále rozhoduje o rozpočtu úřadu a spolu s výkonným ředitelem schvaluje jeho roční pracovní program. Výkonný ředitel má k dispozici poradní sbor, který se současně podílí na návrhu pracovního programu a je tvořen členy z řad orgánů evropských států. Nejdůležitější element představuje 10 členů vědeckého výboru, jehož člen jsou významní specialisté z oboru, kteří spolu tvoří pracovní skupiny pro získání detailnějších poznatků.

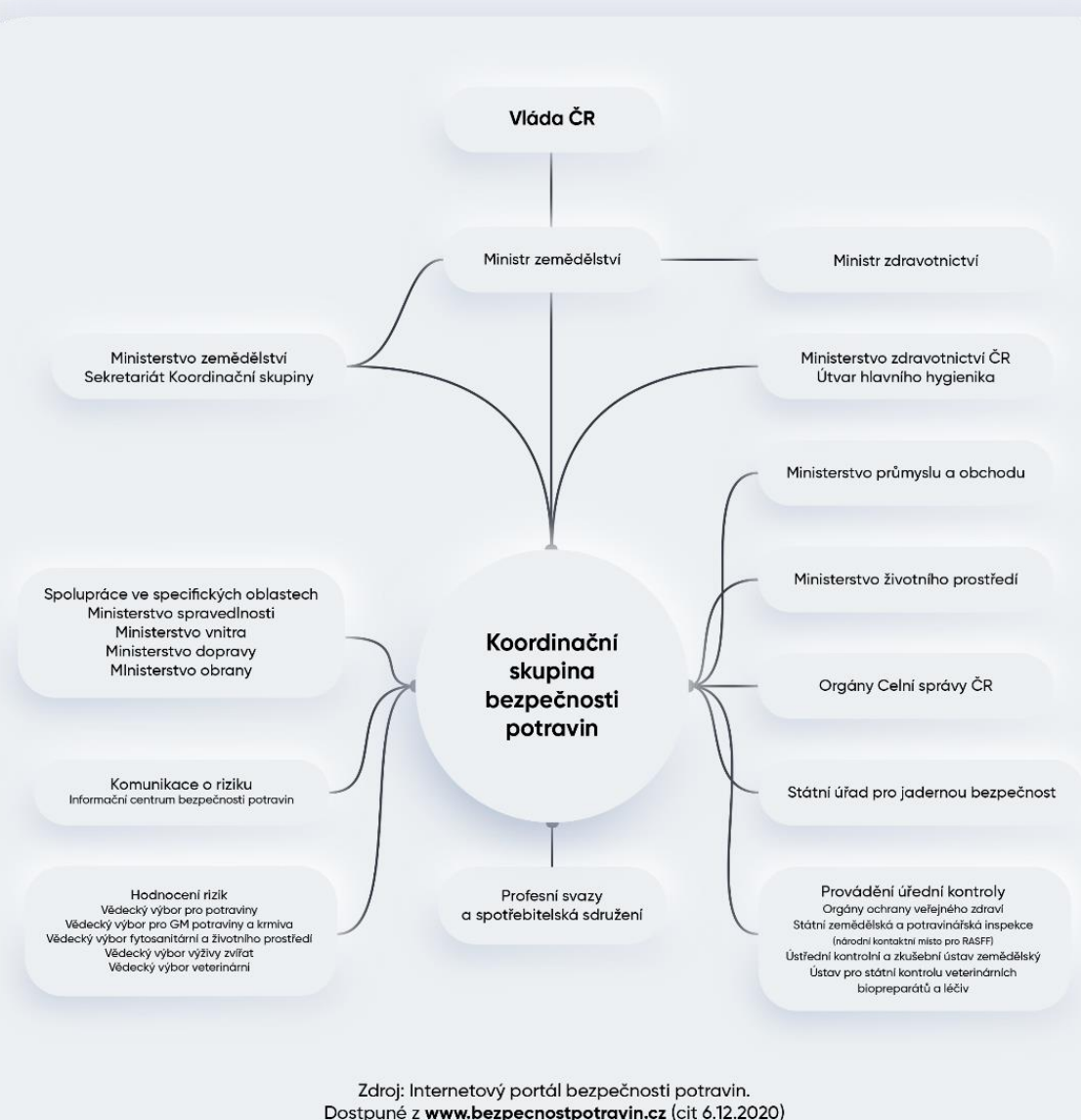
Evropský úřad pro bezpečnost potravin v poslední době využívá komunikace se státními i zájmovými organizacemi a se širokou veřejností, aby lépe šířil svou vědeckou práci v oblasti bezpečnosti potravin a krmiv. Snaží se všechna zjištěná fakta podávat pokud možno srozumitelně, aby jich využil i běžný spotřebitel a více pronikl do vnějšího světa, zapojil nevládní organizace a zástupce průmyslu za pomoci poradního seskupení, tzv. Stakeholder Consultative Platform.¹⁷

¹⁶ Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA). Dostupné z: <https://europa.eu/>. (cit. 12.12.2020)

¹⁷ Internetový portál bezpečnosti potravin. Dostupné z: <https://bezpecnostpotravin.cz/>. (cit. 6.12.2020)

2.4.2 Institucionální zázemí v České republice

Úřední kontroly v celém řetězci od výroby až po prodej spotřebitelům mají v gesci příslušné orgány státního dozoru. Zmíněné kontroly ověřují dodržování pravidel s cílem předejít rizikům, která přímo či nepřímo hrozí člověku nebo zvířeti a zaručit poctivé jednání v obchodu s potravinami a krmivem, chránit zájmy spotřebitelů a informovat je. Mezi nejdůležitější patří například: Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Státní veterinární správa, ministerstvo životního prostředí a orgány ochrany veřejného zdraví.

Obrázek 1: Institucionální zázemí ČR. Dostupné z: <https://www.bezpecnostpotravin.cz/>. (cit. 6.12.2020)

Obrázek 2: Institucionální zázemí ČR. Dostupné z: <https://www.bezpecnostpotravin.cz/>. (cit. 6.12.2020)

Státní zemědělská a potravinářská inspekce

V gesci SZPI je kontrola zemědělských, potravinových a tabákových výrobků, stejně tak i výrobků, které s potravinami do styku přichází. Od roku 2015 mezi její kompetence přibyla kontrola pokrmů ve stravovacích zařízeních a reklama – zejména v souvislosti s uváděním výrobků na trh (včetně dovozu).¹⁸

Základním typem kontroly je audit a komplexní kontroly orientované na potravinovou bezpečnost. Všechny provozovny podrobené kontrole jsou detailně popsány z hlediska: postavení komodity ve spotřebním koši, její rizikovosti, objemu produkce kontrolované osoby a nové potraviny na trhu. Při kontrole potravin jsou inspektory SZPI odebrány vzorky, které jsou následně podrobeny laboratorním rozborům. Jedná se především o rozборы na mikrobiologické požadavky a na přítomnost cizorodých látek. Následují testy analytické a senzorické, kontrola správného označení a např. použitelnosti výrobku. Komodity dovážené ze třetích zemí, které jsou explicitně uvedeny v člancích příslušného prováděcího nařízení EU, musí dále projít kontrolou na kontrolním stanovišti inspektorátu SZPI na pražském letišti. Uvedené potraviny mohou do země vstoupit pouze prostřednictvím tohoto stanoviště.

Státní veterinární správa

Úkolem orgánů státní veterinární správy je dozor nad výrobou, správným skladováním, přepravou, importem a exportem potravin živočišného původu, jejich prodejem na tržišti a tržnicích, v prodejnách a na prodejních úsecích, ve kterých dochází k úpravě potravin jako je maso, mléko, drůbež, vejce a ryby. Kontrolu vykonává v případě, že je místem určení suroviny či potraviny živočišného původu některý z členských států EU¹⁹

Dále vykonává dozor nad zdravím zvířat a nad ochranou státního území před možným zavlečením nebezpečných nákaz nebo jejich nositelů. Sleduje také například hygienu jatek a masokombinátů. Na svých webových stránkách poskytuje bohaté informace nejen pro výrobce potravin, ale také pro spotřebitele.

Orgány ochrany veřejného zdraví

Mezi orgány státní správy vykonávající dozor nad ochranou veřejného zdraví patří například: Ministerstvo zdravotnictví, krajské hygienické stanice a ministerstva životního prostředí, obrany, vnitra, dopravy, průmyslu a obchodu, pro místní rozvoj a krajské úřady.

Ministerstvo zdravotnictví řídí státní správu ve věci ochrany veřejného zdraví. Jako svůj orgán zřizuje funkci hygienika, který mimo jiné: řídí očkování a případně nařizuje opatření při epidemiích, sestavuje celorepublikové programy ochrany a podpory veřejného zdraví, řídí zásady monitorování zdravotního stavu obyvatelstva, může prohlásit výrobek nebezpečným pro zdraví a takovou informaci zveřejnit.

¹⁸ Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/>. (cit. 13.12.2020).

¹⁹ Kontrola potravin a krmiv. Dostupné z: <http://eagri.cz/>. (cit. 15.12.2020)

2.5 Společná obchodní politika EU

Společná obchodní politika (SOP) byla Lisabonskou smlouvou, která vstoupila v účinnost r. 2009, zařazena mezi vnější činnosti EU. Jejím základním smyslem je otevírání zahraničních trhů společenství a zvýšení jeho negociační síly. Opírá se o jednotný postup v obchodních vztazích se třetími zeměmi (jednotný celní sazebník, exportní a importní režim a uzavírání obchodních dohod na úrovni EU). Dále se řídí principy volného dovozu a vývozu – bez množstevních omezení.

Kvůli ochraně trhu používá EU jednotný celní sazebník, ten navazuje na základní nástroj SOP – tzv. celní kodex. Obsahem kodexu jsou po celém území evropského společenství používané celní předpisy týkající se práv a povinností subjektů v průběhu celního řízení, jeho pravidel a pravidel jednotného celního sazebníku. Stanovování preferenčního původu zboží a podmínky celního režimu.²⁰

2.6 Celní řízení

Cílem celního řízení je rozhodnutí, zda dojde k propuštění zboží do navrženého celního systému a jaká z tarifních, netarifních, obchodněpolitických či fiskálních opatření využít. Při importu zboží jsou vyměřovány:

- Dovozní clo.
- Dovozní poplatky v rámci společné zemědělské politiky.
- DPH.
- Spotřební daň.
- Další nepřímé daně.

Naopak při exportu jsou vyměřovány:

- Vývozní clo.
- Vývozní poplatky zavedené v rámci společné zemědělské politiky.

Celní řízení je zahájeno ve chvíli, kdy celní úřad přijme deklarantovo celní prohlášení v písemné či elektronické formě (zákonem není vyloučena ani ústní). Pro průkazní účely bývá často předkládána i faktura vystavená vývozcem, prokazující zejména měnu a částku, deklarace celní hodnoty, certifikát o původu zboží, přepravní doklad, balící list aj. Samotný průběh řízení je především porovnávání stavu dokumentem se stavem skutečným. Od úhrady cla, DPH a spotřební daně je osvobozeno zboží neobchodní povahy, dovážené cestujícím ze třetí země pro osobní užitek.

2.4.3 Celní správa

Hlavním úkolem celní správy České republiky, zřízené Zákonem č. 12/2012 o Celní správě České republiky, je vybírání cla a daní, dohled nad dodržováním povinností jednotlivých subjektů. Správa je rozdělena na dva stupně: Generální ředitelství cel se sídlem v Praze a 15 celních úřadů se sídlem v krajských městech a jedním na letišti Václava Havla v Praze. Její činnost řídí Ministerstvo financí ČR.²¹

²⁰ Kalínská, E. (2010). *Mezinárodní obchod v 21. století*. Grada Publishing.

²¹ Celní správa ČR. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>. (cit. 15.12.2020)

Celní správa vyměřuje a vybírá cla u zboží dováženého ze třetích zemí a kontroluje, zda jsou dodrženy všechny omezení či zákazy. Při propuštění zboží a vyměření cla je zasláno 80 % EU a 20% částky ponecháno dané členské zemi. Mezi další úkoly celní správy patří např.:

- Správa ekologických a spotřebních daní.
- Kontrola Intrastatu.
- Kontrola mýta a dálničních nálepek.
- Kontrola EET.

2.4.4 Role původu zboží

Preferenční celní sazby jsou významnou součástí tarifního systému, bývají oproti ostatním sazbám snižené, až nulové. Aby bylo možné preferenčního režimu využít, je třeba preferenci prokázat. V tomto případě dohody rozlišují dva případy:

- Výrobek s původem – nerostné produkty vytěžené z území určitého státu či rostlinné produkty obdobně získané atd.
- Původní výrobek – pokud se na výrobě zboží podílí více než jeden stát, má se za to, že náleží právě k tomu, kde došlo k poslednímu podstatnějšímu přepracování.

Nejčastějším dokladem pro prokázání původu zboží při obchodu mezi přidruženými zeměmi a zeměmi EU je certifikát:

- EUR.1 – používá se pro obchodní operace nad 6000 EUR,
- EUR.2 – pro hodnotu nižší než 6000 EUR, popřípadě čestné prohlášení,

Například pro průkaz preferenčního původu při obchodu s Tureckem se používá dokument AT. R a při obchodu s rozvojovými zeměmi certifikát Form – A.

2.4.5 Celní sazebník TARIC

Jde o základní nástroj pro realizaci celního kodexu. Vyhláší se prostřednictvím Nařízení Rady Evropského hospodářského společenství v souladu s potřebami EU. TARIC je „ucelený systém, založený na kombinaci dvou základních údajů: číselného označení zboží a celního sazebního opatření. Z komoditního pohledu je sazebník členěn do uzančně vžitých skupin, tzv. tříd, které jsou označeny římskými číslicemi a nejsou součástí číselného kódu. V jednotlivých třídách je zboží dále členěno do čtyřmístným kódem označených kapitol a podkapitol a šestimístných skupin. TARIC obsahuje především smluvní celní sazby, tedy sazby používané při obchodování se signatáři Všeobecné dohody o clech a obchodu – GATT, pokud nemají s EU uzavřeny dohody, které by umožňovaly jejich celní zvýhodnění.

Ve sloupcích celní sazebník obsahuje sazebník konkrétní celní sazební opatření ve formě:

- Všeobecné celní sazby.
- Smluvní celní sazby.
- Preferenční celní sazby, obsažené v mezinárodních smlouvách, které upravují poskytování celních sazebních preferencí.
- Preferenční celní sazby, přijaté jednostranně vůči některým státům, skupinám států nebo území.
- Jednostranné sazby, poskytující snížení dovozního cla u některého zboží.“²²

²² Machková, H., Černošlávková, E., & Sato, A. (2003). *Mezinárodní obchodní operace*. Grada Publishing.

3 Cíle a metodika

Cíle

Cílem této bakalářské práce je analýza postupu dovozu potravin ze třetích zemí se zaměřením na legislativu a formální aspekty dovozu do Evropské Unie. V souvislosti s tím přiblížení dokumentů potřebných pro celní řízení a specifikace jednotlivých kroků celého postupu.

Metodický postup

K dosažení vytyčených cílů bylo využito:

- Studium odborné literatury
- Analýzu legislativy a formalit dovozu do Evropské Unie
- Případovou studii dovozu ze třetích zemí
- Analýza možných rizik
- Vyhodnocení zjištěných poznatků

Za pomoci studia odborné literatury byly v teoretické části popsány historické a soudobé souvislosti týkající se bezpečnosti potravin a jejich vývoj v České republice a Evropské unii. K tomu bylo využito elektronických i knižních zdrojů v českém a anglickém jazyce.

Praktická část byla zaměřena na přiblížení správného postupu dovozu potravin ze třetích zemí a analýzu možných rizik s tím spojených, s cílem popsat jednotlivé kroky importu.

4 Praktická část

Praktická část této práce je věnována případové studii dovozu potravin do České republiky ze třetích zemí. Studie je v mnoha částech všeobecná, jelikož jsou v daných případech podmínky stejné pro potraviny i ostatní nepotravinářské výrobky a cílem práce je popsat import se všemi náležitostmi.

4.1 Popis a balení potravin

Samotnému dovozu a celnímu řízení předchází povinnost řádného označení zboží, resp. potravin, již na území České republiky upravuje výše zmíněný Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů a vyhláška 324/1997 Sb., o způsobu označování potravin. V rámci EU existuje řada nařízení vydaných především Evropským parlamentem a Radou EU, které upravují značení potravin, ať už při obchodu mezi členskými zeměmi nebo při dovozu ze třetích zemí. Všechny právní předpisy, zabývající se touto problematikou, jsou k dispozici na webových stránkách EUR – Lex, kde je pravidelně zveřejňován úřední věstník Evropské Unie v elektronické podobě.

4.1.1 Povinné údaje

Dle zákona musí být všechny informace o potravinách viditelné, čitelné a snadno dostupné. U balených potravin je povinností uvést údaje na obale či etiketě k němu připojené. Mezi povinné údaje v souvislosti s potravinami patří:

- Název potravin – uvedení druhu, skupiny či podskupiny a způsobu její úpravy (např.: „uzená“, „sterilovaná“ etc.
- Výrobce/dovozce – sídlo, místo výroby etc.
- Množství – objem či hmotnost, u potravin v nálevu se uvádí i hmotnost pevné složky zvlášť
- Datum minimální trvanlivosti/použitelnosti – uvozeno slovy „spotřebujte do...“, „minimální trvanlivost do...“, uvádí se i teplota skladování
- Složení – výčet surovin v sestupné řadě, přísady E, kód
- Nutriční hodnota – vyhláška stanoví u jakých druhů a její výpočet
- Návod k použití – u potravin, kde by při nesprávném používání hrozilo riziko snížení jakosti nebo zdravotní nezávadnosti
- Způsob skladování – u potravin, kde by po rozbalení mohlo dojít ke snížení jakosti nebo zdravotní nezávadnosti
- Země původu – u dovážených potravin
- Obsah alkoholu – u alkoholických nápojů s obsahem alk. nad 1,2 %
- Označení v případě, že se jedná o speciální výživu
- Uvést, pokud je riziko nepříznivého ovlivnění zdraví

Potraviny, jež nemusí být povinně označeny dle přílohy V, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1669/2011, o poskytování informací o potravinách spotřebitelům:

- Nezpracované produkty obsahující jedinou složku nebo skupinu složek
- Produkty zpracované pouze zráním, které obsahují jedinou složku nebo skupinu složek

- Vody určené k lidské spotřebě včetně vod, do kterých nebyly přidány jiné složky než oxid uhličitý nebo aromata
- Byliny, koření nebo jejich směsi
- Sůl a náhražky soli
- Stolní sladidla
- Celá nebo mletá kávová zrna a celá nebo mletá kávová zrna bez kofeinu
- Kvasné octy a náhražky octa, včetně octů, jejichž jedinými přidanými složkami jsou aromata
- Aromata
- Potravinářské přídatné látky
- Pomocné látky
- Potravinářské enzymy
- Želatina
- Želírující složky
- Kvasnice (droždí)
- Žvýkačky
- Potraviny v obalech nebo nádobách, jejichž největší plocha je menší než 25 cm²
- Potraviny, včetně řemeslně vyrobených potravin, dodávané výrobcem v malých množstvích přímo konečnému spotřebiteli nebo do místních maloobchodů přímo zásobujících konečného spotřebitele²³

Pokud jde o nepovinné označování, respektive nepovinné údaje, je důležité zmínit logo u ekologických produktů. Logo má významně usnadnit jejich identifikaci, pomoci uvést daný produkt na trh, ale v rámci Evropské Unie jde dokonce o povinný úkon. Co se týče výrobků ze třetích zemí, logo splňuje pouze první dva body, jde tak o údaj nepovinný. Pokud však chce dovozce ze třetích zemí takové logo uvést, musí splnit všechny podmínky stanovené příslušnými normami EU. Kromě přísných pravidel pro umístění, rozměry a design loga, musí výrobek obsahovat nejméně 95 % ekologických složek a být schválený příslušným subjektem jako ekologický.

²³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1669/2011 Sb. o poskytování informací o potravinách spotřebitelům.

4.1.2 Obaly

V souvislosti s povinným označováním potravin jsou důležitým aspektem požadavky na jejich balení. Legislativa upravuje povinnosti těch, jež uvádějí potraviny na trh. Mezi ně patří patřičná technická konstrukce, která se v případě potravin týká zejména uzávěrů, aby nedocházelo ke kontaminaci, popřípadě znehodnocení. Ochranou před znehodnocením se rozumí používání takových obalů, které jsou přímo určeny pro kontakt s potravinami. Takové obaly se dále dělí podle druhu jednotlivých potravin, které mají chránit. Rozdíly tedy budou mezi propustností obalu určeného pro tuky a plyny, dále např. rozdíly v propustnosti světla či v pevnosti obalu.

Významným faktorem při volbě obalu a ochraně potravin je jejich schopnost zabránit mikrobiální kontaminaci z vnějšího prostředí, jeho zdravotní nezávadnost, zabránění přístupu vůní a pachů, světla, vzduchu a také zajištění neměnného tvaru např. rozdrobením či stlačením.²⁴

Vzhledem k tomu, že ve všech případech dochází k oboustrannému přenosu hmoty mezi obalem a potravinou, tedy k uvolňování složek obalového materiálu do potravin, je vyžadována vyšší kvalita materiálu, než je tomu u ostatního zboží. Ve vyspělých zemích je tak zaveden systém jejich kontroly. Všechny předpisy týkající se specifikace požadavků na typy materiálů na území České republiky jsou zároveň v souladu s platnou legislativou Evropské unie, což kromě jiného umožňuje uznávání zahraničních atestů. Výrobci a dovozci obalových materiálů mají povinnost vydat prohlášení, že vyhovují příslušným hygienickým předpisům. Pro výrobce potravin je toto prohlášení klíčové vzhledem k povinnosti zajištění jejich bezpečnosti. Pro zabezpečení kvality finálního produktu je tedy nejvhodnější, aby výrobce trval na prohlášení postaveném na laboratorních výsledcích u akreditovaných laboratoří.

4.2 Zásady přepravy potravin

Požadavky na přepravu potravin jsou uvedeny v článku IV Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 852/2009 o hygieně potravin. Narozdíl od nepotravinářských produktů podléhá zacházení s potravinami a jejich přeprava mnohem přísnějším pravidlům. Kontejnery nebo dopravní prostředky tak musí být udržovány v čistotě, aby bylo sníženo riziko kontaminace. Pro potřeby čištění a desinfekce musí být konstruovány tak, aby tyto činnosti byly umožněny. Skříně či kontejnery v dopravních prostředcích musí být využity výhradně pro přepravu potravin, hrozilo-li by v opačném případě riziko kontaminace. Pokud však dojde k situaci, kdy jsou potraviny přepravovány s jinými výrobky či s jiným druhem potravinou současně, musí být odpovídajícím způsobem odděleny. Zákon ukládá povinnost přepravovat potraviny v prášku, v tekutém stavu a granuláty v nádobách, kontejnerech či cisternách určených k přepravě potravin. Dané nádrže musí být označeny v jednom či více jazycích Evropského společenství, a to takovým způsobem, který nemůže být z nádrže jakýmkoliv způsobem smazán. Pokud není zřejmé, že se jedná o nádrž k přepravě potravin, musí být označena slovy „Pouze pro potraviny.“²⁵ Zákon dále stanovuje povinnost provést účinné čištění mezi jednotlivými nakládkami, pokud byly dopravní prostředky či kontejnery použity k přepravě

²⁴ Internetový portál bezpečnosti potravin. Dostupné z: <https://bezpecnostpotravin.cz/>. (cit. 23.8.2021).

²⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 852/2009 o hygieně potravin.

jiného druhu potravin či zboží. Za určitých podmínek (např. při přepravě mléčných nebo mražených výrobků) musí být zabezpečena možnost udržovat potraviny při přepravě ve vhodné teplotě, popř. teplotu po celou dobu monitorovat.

4.3 Kontrola dovážených potravin

„Dne 29. 10. 2019 bylo v Úředním věstníku Evropské unie publikováno nařízení (EU) 2019/1793 o dočasném zintenzivnění úředních kontrol a mimořádných opatření upravujících vstup určitého zboží z určitých třetích zemí do Unie, kterým se provádějí nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625 a (ES) č. 178/2002 a kterým se zrušují nařízení Komise (ES) č. 669/2009, (EU) č. 884/2014, (EU) 2015/175, (EU) 2017/186 a (EU) 2018/1660“²⁶ Povinností importérů, kteří dováží zboží spadající do kterékoli kategorie z níže uvedených, je tuto skutečnost oznámit alespoň den před příchodem zásilky na příslušné kontrolní stanoviště a vyplnit odpovídající zdravotní vstupní doklad s příslušnými povoleními a certifikáty.

Nařízení se všeobecně zabývá následujícími oblastmi:

- „potravin a bezpečnost potravin, důvěryhodnost a nezávadnost v jakékoli fázi produkce, zpracování a distribuce,
- využívání geneticky modifikovaných organismů pro účely produkce potravin a krmiv,
- krmiva a bezpečnost krmiv v jakékoliv fázi jejich produkce, zpracování, distribuce a použití,
- zdraví a dobré životní podmínky zvířat,
- ekologická produkce a označování.“²⁷

4.3.1 Systém TRACES NT

Systém TRACES je online nástroj Společenství, který spravuje jeho jednotné hygienické požadavky, a to včetně importu potravin, krmiv, zvířat a rostlin. Cílem systému je digitalizace celého procesu pro zjednodušení výměny informací a zrychlení administrativních postupů.

Do roku 2019 se využíval především k vystavování e-certifikátů, jako například COI – certifikát pro ekologickou produkci, ke kterému se musí přihlásit každý dodavatel, který dováží ze třetí země bioprodukty. Legislativa upravující COI byla významně aktualizována ve druhé polovině roku 2021 nařízeními a prováděcími nařízeními Komise EU týkající se ekologické produkce. Z těchto změn vyplývá několik zásadních změn pro dovozce ze třetích zemí, od roku 2022 již nebude certifikát kontrolovat příslušná celní správa, ale dle charakteru zboží Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Státní veterinární správa, případně Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, kteří nově budou před schválením certifikátu u rizikových potravin povinni takové potraviny zkontrolovat prostřednictvím laboratorních testů. Do ukončení testování bude po celou dobu zboží drženo pod dohledem celních orgánů. Dále pokud některý z bioproduktů podléhá zároveň kontrole SZVD uvedených níže, bude kontrola učiněna na příslušném stanovišti hraniční kontroly, bezprostředně po vstupu na území EU. V opačném případě proběhne kontrola tradičně na celním úřadu té země, kde má být zboží propuštěno do volného oběhu.

²⁶ Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/>. (cit. 31.8.2021).

²⁷ Nařízení (EU) 2017/625 – úřední kontroly v rámci zemědělsko-potravinového řetězce.

Překážkou při dovozu bioprodukce ze třetích zemí může být dovoz z takové země, ze které sice vnitrostátní osvědčení a povolení ke značce „BIO“ či „EKO“ zboží obdrželo, ale nenachází se na seznamu třetích zemí, které mají takové normy, které Evropská unie uznává a nejsou tak zapotřebí žádná další osvědčení. Země, které takovou shodu mají i nemají, jsou taxativně vyjmenovány v příslušných nařízeních EU.²⁸ V případě neshody s unijními normami je kontrolou a uznáním certifikace pověřen příslušný vnitrostátní úřad. Nejdůležitějším předpokladem uznání certifikátu COI je nezbytnost jeho vydání ještě před tím, než zboží opustí zemi. Pokud dovozce zároveň nedisponuje elektronickým podpisem, který je v TRACES uznáván, musí příslušnému celnímu orgánu odeslat také vytištěnou a podepsanou verzi dokumentu.

Novou vyhláškou se zavádí do systému TRACES i evidence společných zdravotních vstupních dokladů, které jsou popsány níže. Prvním krokem k využívání systému je registrace uživatele. Ihned po ní je nutné požádat o přidělení role, bez čehož by nebylo možné systém využívat. Tyto role se dělí do tří kategorií, a těmi jsou:

- Operátoři: Označení podnikatelů, kteří jsou vedeni v TRACES jako aktivní či neaktivní uživatelé
 - Dovozci: Firmy zabývající se dovozem.
 - První příjemci: Ve většině případů se jedná o dovozce.
 - Odpovědné osoby: Tuto roli může zastávat i operátor bez certifikace, narozdíl od dovozců či příjemců. Tuto roli může mít každý operátor, který má alespoň jeden přidružený celní orgán.
 - Výrobce: Operátor ze třetí země, který je zde veden jen kvůli uvádění do tiskopisů, nemá sám o sobě možnost cokoli v TRACES dělat nebo si prohlížet.
 - Vývozce: Tatož pravidla jako u výrobce.
- Kontrolní orgány (členské země)
 - Orgány EU: Mají pravomoc vytvářet nové operátory a spravovat jejich žádosti o role těm, které mají na starosti.
 - Orgány třetích zemí: Vydávají příslušné tiskopisy a dávají je ke schválení celní správě. V rámci svých kompetencí mohou také schvalovat a vytvářet operátory.
- Dozorové orgány (státní instituce):
 - Celní správa: Schvalující orgán, který svým podpisem dokládá, že skutečně došlo k proclení dané zásilky.
 - Orgán pro označování ekologické produkce: V rámci České republiky se jedná o Generální ředitelství cel a Ministerstvo zemědělství. Mají právo nahlížet do všech tiskopisů, i těch zamítnutých.

Systém tedy využívají zejména importéři, kteří tak oznamují dovážené zásilky a předkládají osvědčení, kompetentní orgány k evidenci a monitoringu těchto zásilek, celní orgány k urychlení správních postupů a Evropská komise k řízení rizik spojených se zdravím lidí, zvířat a rostlin a k analýze těchto dat. Všichni účastníci mohou prostřednictvím systému dostávat varovná oznámení, neomezeně nahlížet do dokumentů a ve všech jazycích EU spolu

²⁸ Nařízení Komise (ES) č. 1235/2008 ze dne 8. prosince 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007, pokud jde o opatření pro dovoz ekologických produktů ze třetích zemí.

komunikovat a libovolně sdílet data. Kromě států EU systém využívají i země jako Island, Norsko a Lichtenštejnsko.²⁹

4.3.2 Společný zdravotní vstupní doklad

S platností od 14.9.2019 vešlo v účinnost nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/625, o úředních kontrolách a jiných úředních činnostech prováděných s cílem zajistit uplatňování potravinového a krmivového práva a pravidel týkajících se zdraví zvířat a dobrých životních podmínek zvířat, zdraví rostlin a přípravků na ochranu rostlin. Těmito změnami se zavádí změna ze „Společného vstupního dokladu“ na „Společný vstupní zdravotní doklad“, který se dělí na několik kategorií podle toho, jaký typ potravinářského sortimentu bude exportován/importován:

- SZVD pro potraviny neživočišného původu a krmiva (CHED-D):
Specifické potraviny z některých třetích zemí podléhají zintenzivněným kontrolám na kontrolních stanovištích. Jedná se o potraviny a krmiva, u kterých hrozí výskyt kontaminace mykotoxiny, rezidui pesticidů, pentachlorfenolem, dioxinem, salmonelami aj. Každá z těchto rizikových zásilek musí být doprovázena analýzou výsledků odběrů příslušnými orgány třetí země. Na kontrolních místech jsou tyto zásilky fyzicky kontrolovány, včetně odběrů vzorků a následné analýzy a srovnávání s příloženými certifikáty. Mezi dotčené potraviny a krmiva patří např.: podzemnice olejná z Bolívie, černý pepř z Brazílie, čaj z Číny, papriky z Egypta etc. Všechny potraviny včetně země původu a jejich zdravotní rizika jsou taxativně vyjmenovány v příslušném unijním nařízení.

Pokud jde o krmiva ze třetích zemí, které podléhají zesíleným kontrolám, je nutné jejich dovoz ohlásit předem oddělení krmiv Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského se sídlem v Praze a následně dovézt přes stanoviště hraniční kontroly v Praze 6.

- SZVD pro zásilky podléhající dovozní rostlinolékařské kontrole (CHED-PP):
Na základě evropských nařízení by nově měly být prováděny jednou za rok kontroly přímo v provozovnách využívaných osobami, jež jsou pověřeni vydávat rostlinolékařské pasy. Opatření se dále týkají dovozu některých rizikových rostlin, především z Běloruska, Číny a Indie. Každý importér tak musí k celní deklaraci přiložit doklad CHED-PP, který je výstupem rostlinolékařské kontroly. Ústřední kontrolní a zkušební úřad zemědělský následně může dle nařízení provádět kontroly daných zásilek na výskyt škodlivých látek a správnost dokumentů.

Pokud se Ústřední kontrolní a zkušební úřad zemědělský rozhodne provést fyzickou rostlinolékařskou prohlídku, musí v první řadě domluvit termín s žadatelem. Bývá tak činěno neprodleně, a to maximálně do dvou dnů od předložení oznámení o příchodu zboží. Žadatel musí na místě prohlídky (např. v prostorách celního úřadu) zabezpečit včasné otevření kontejneru. Pokud úřad upustí od fyzické prohlídky, ukončí doklad CHED-PP a zásilku je možné podrobit celnímu projednání.

²⁹ Kontrola potravin a krmiv. Dostupné z: <http://eagri.cz/>. (cit. 31.8.2021).

- SZVD pro zásilky zvířat (CHED-A):

Zintenzivnění kontrol na hranicích platí také pro import zvířat ze třetích zemí. Na příslušných stanovištích jsou tak prováděny jejich fyzické kontroly, kontroly předkládaných dokumentů, příslušné veterinární požadavky, včetně odběrů vzorků a následnou analýzu. Z hlediska ochrany lidského zdraví se provádí důkladné kontroly, zejména pokud se v dané třetí zemi vyskytuje nákaza postihující zvířata.

Doklad CHED-A se z hlediska náležitostí nejvíce podobá CHED-P, spolu s ním také sdílí stejné povinné doplňkové dokumenty, jež dovozce musí předložit. Jedná se o dokument CMR (Convention Marchandises Routier) – dohodu o přepravní smlouvě v souvislosti s mezi národní dopravou, fakturu na převážené zboží, veterinární průkaz původu vydaný v příslušné třetí zemi, dokument o překročení hranic EU a kontaktní údaje přepravce.

- SZVD pro zásilky produktů živočišného původu (CHED-P):

Mezi tyto produkty patří výrobky z masa, ryb, mléka a vajec, jejich kontrola z hlediska zdravotní nezávadnosti je tudíž stěžejní vzhledem k jejich povaze. V gesci SZPI a veterinární správy je tak kontrola všech produktů a spolu s tím i předkládaných certifikátů včetně CHED-P, jehož vyplnění je popsáno níže.

KÓD QG QR CODE	I.2 Referenční číslo CHED <i>CHED reference</i>	I.1 Odesílatel/vývozce <i>Consignor/Exporter</i> Jméno/název <i>Name</i> Adresa <i>Address</i> Země <i>Country</i> Kód ISO země <i>ISO country code</i>	
	I.3 Místní referenční číslo <i>Local reference</i>		
	I.4 Stanoviště hraniční kontroly <i>Border Control Post</i>		
	I.5 Kód stanoviště hraniční kontroly <i>Border Control Post code</i>		
I.6 Příjemce/dovozce <i>Consignee/Importer</i> Jméno/název <i>Name</i> Adresa <i>Address</i> Země <i>Country</i> Kód ISO země <i>ISO country code</i>	I.7 Místo určení <i>Place of destination</i> Název <i>Name</i> Registrační číslo/číslo schválení <i>Registration/Approval No</i> Adresa <i>Address</i> Země <i>Country</i> Kód ISO země <i>ISO country code</i>		
I.8 Provozovatel odpovědný za zásilku <i>Operator responsible for the consignment</i> Jméno/název <i>Name</i> Adresa <i>Address</i> Země <i>Country</i> Kód ISO země <i>ISO country code</i>	I.9 Průvodní doklady <i>Accompanying documents</i> Typ <i>Type</i> Kód <i>Code</i> Země <i>Country</i> Odkazy na obchodní doklady <i>Commercial document references</i>		
I.10 Předchozí oznámení <i>Prior notification</i> Datum <i>Date</i>		Čas <i>Time</i>	
I.13 Dopravní prostředek <i>Means of transport</i> ☐ Letadlo <i>Airplane</i> ☐ Plavidlo <i>Vessel</i> ☐ Železniční doprava <i>Railway</i> ☐ Silniční vozidlo <i>Road vehicle</i> Identifikace <i>Identification</i>		I.11 Země původu <i>Country of origin</i> Kód ISO země <i>ISO country code</i>	
I.14 Země odeslání <i>Country of dispatch</i> Země <i>Country</i> kód ISO země <i>ISO country code</i>		I.12 Region původu <i>Region of origin</i> Kód <i>Code</i>	
I.15 Zařízení původu <i>Establishment of origin</i> Název <i>Name</i> Registrační číslo/číslo schválení <i>Registration/Approval No</i> Kód ISO země <i>ISO country code</i> Adresa <i>Address</i> Země <i>Country</i>			
I.16 Přepravní podmínky <i>Transport condition</i> ☐ Okolní <i>Ambient</i> ☐ Chlazené <i>Chilled</i> ☐ Zmrazené <i>Frozen</i>			

Obrázek 5: CHED-P a, Státní veterinární správa. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/>. (cit. 31.8.2021)

I.17 Číslo kontejneru/číslo plomby <i>Container number/Seal Number</i>		
Číslo kontejneru <i>Container No</i>	Číslo plomby <i>Seal No</i>	Úřední plomba <i>Official Seal</i>
☐		
I.18 Osvědčeno jako nebo osvědčeno pro: <i>Certified as or for:</i>		I.19 Soulad zboží <i>Conformity of the goods</i>
☐ Lidská spotřeba <i>Human consumption</i>	☐ Farmaceutické využití <i>Pharmaceutical use</i>	☐ Vyhovující <i>Conforming</i>
☐ Krmivo <i>Feedstuff</i>	☐ Technické využití <i>Technical use</i>	☐ Nevyhovující <i>Non-conforming</i>
☐ Obchodní vzorek <i>Trade sampler</i>	☐ Jiné <i>Other</i>	
☐ Další zpracování <i>Further processing</i>		
I.20 ☐ Pro překládku přesun do: <i>For transhipment/transfer to:</i>	Údaje o kontrolovaných místech určení pro kolonky I.20 až I.22 a I.24 <i>Details of controlled destinations for I.20 to I.22 and I.24</i>	
I.22 ☐ Pro tranzit do: <i>For transit to:</i>		
I.24 ☐ Pro nevyhovující zboží <i>For non-conforming goods</i>		
☐ Speciálně schválený celní sklad <i>Specially approved customs warehouse</i>	☐ Svobodné celní pásmo <i>Free zone</i>	
☐ Plavidlo <i>Vessel</i>		
I.23 ☐ Pro vnitřní trh <i>For internal market</i>	I.25 ☐ Pro zpětný dovoz <i>For re-entry</i>	
I.27 Dopravní prostředek po opuštění stanoviště hraniční kontroly/ukončení skladování <i>Means of transport after BCP/storage</i>		
☐ Letadlo <i>Airplane</i>	☐ Železniční doprava <i>Railway</i>	Identifikace: <i>Identification:</i>
☐ Plavidlo <i>Vessel</i>	☐ Silniční vozidlo <i>Road vehicle</i>	
I.29 Datum odjezdu <i>Date of departure</i>	Datum <i>Date</i>	Čas <i>Time</i>
I.31 Popis zásilky <i>Description of consignment</i>		
Kód KN <i>CN code</i>	Druh <i>Species</i>	Číslo šarže <i>Batch number</i>
		Množství <i>Quantity</i>
		Počet balení <i>No of packages</i>
		Čistá hmotnost (kg) <i>Net weight (kg)</i>
		Povolení pro invazní nepřívodní druhy <i>IAS Permit</i>
		Konečný spotřebitel <i>Final consumer</i>
I.32 Celkový počet balení <i>Total number of packages</i>	I.33 Celkové množství <i>Total quantity</i>	I.34 Celková čistá hmotnost/hrubá hmotnost <i>Total net weight/gross weight</i>
I.35 Prohlášení: <i>Declaration:</i> Ja, níže podepsaný provozovatel odpovědný za výše popsanou zásilku, potvrzuji, že podle mého nejlepšího vědomí a svědomí jsou prohlášení uvedená v části I tohoto dokladu pravdivá a úplná, a souhlasím se splněním požadavků nařízení (EU) 2017/625 o úředních kontrolách, včetně plateb za úřední kontroly i za vrácení zásilek, karanténu nebo izolaci zvířat či náklady za eutanazii a odstranění, v případě nutnosti. <i>I, the undersigned operator responsible for the consignment detailed above, certify that the to the best of my knowledge and belief the statements made in Part I of this document are true and complete, and I agree to comply with the requirements of regulation (EU) 2017/625 on official controls, including payment for official controls, as well as for re-dispatching of consignments, for quarantine or isolation of animals, or costs of euthanasia and disposal where necessary.</i>		
Datum prohlášení <i>Date of declaration</i>	Jméno podepisující osoby <i>Name of signatory</i>	Podpis <i>Signature</i>

Při zpracování osobních údajů obsažených v CHED musí členské státy splňovat požadavky nařízení (EU) 2016/679 a směrnice (EU) 2016/680 a Komise musí splňovat požadavky nařízení (EU) 2018/1725.
In processing the personal data included in the CHEDs, Member States shall comply with Regulation (EU) 2016/679 and Directive (EU) 2016/680 and the Commission with Regulation (EU) 2018/1725.

Obrázek 6: CHED-P b, Státní veterinární správa. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/>. (cit. 31.8.2021)

- Odesílatel/vývozce (I.1):
Až na určité výjimky musí být odesílatelem/vývozcem osoba usazená ve třetí zemi. Fyzická i právnická osoba uvede jméno, adresu, zemi a dvoumístný ISO kód země.
- Referenční číslo CHED (I.2):
Univerzální kód, který je přidělen informačním systémem pro správu informací o úředních kontrolách (IMSOC).
- Místní referenční číslo (I.3):
Univerzální kód, který je přidělen příslušným orgánem.
- Stanoviště hraniční kontroly/kontrolní místo/kontrolní oddělení (I.4.):
Podle situace se uvádí název kontrolního místa nebo stanoviště hraniční kontroly.
- Kód stanoviště hraniční kontroly/kontrolního místa/kontrolního oddělení (I.5.):
Univerzální kód, který informační systém IMSOC přiděluje každému kontrolnímu místu nebo oddělení.
- Příjemce/dovozce (I.6):
Jméno, adresa a ISO kód země právnické či fyzické osoby, jíž je zásilka určena. Pokud se jedná o osobu shodnou s tou z kolonky I.8, vyplní se tato kolonka automaticky díky informačnímu systému IMSOC. V případě tranzitu je vyplnění této kolonky nepovinné.
- Místo určení (I.7):
Název, adresa a ISO kód země, jež je určena ke konečné vykládce. Pokud je adresa totožná s tou z kolonky I.7, vyplní ji systém IMSOC automaticky. Je nezbytné, aby dané místo bylo na území členské země.
U více zásilek, které mají být po průchodu hraniční kontrolou rozděleny se uvádí v prvním tiskopisu CHED místo hraniční kontroly a ve zbylých poté příslušné adresy vykládek. U zásilek, které se přesouvají na kontrolní místo se uvede adresa daného místa, popř. ji vyplní automaticky systém IMSOC, na základě údajů z kolonky I.20. Pokud jde o zásilku, která je určena pro další přepravu, uvede se adresa pouze v případě, že se liší od adresy místa zařízení pro další přepravu.
- Provozovatel odpovědný za zásilku (I.8):
Jméno či název, adresa, stát a ISO kód členské země právnické nebo fyzické osoby, která je za danou zásilku odpovědná a která jako dovozce nebo jeho zástupce činí potřebná prohlášení. Pokud se osoba shoduje s tou z kolonky I.35, může ji IMSOC vyplnit automaticky. Následují-li další tiskopisy a ručí-li za ně jiná osoba, uvede se tato osoba na druhé místo.
- Průvodní doklady (I.9):
Typ dokladu, jeho univerzální kód, zemi jeho vydání a příslušné odkazy na tyto doklady. Mezi typy dokumentů mohou patřit různá osvědčení, povolení, prohlášení a další dokumenty, které se vztahují k dané zásilce.

- Předchozí oznámení (I.10):
Předpokládaný čas a datum příjezdu ke kontrolnímu místu.
- Země původu (I.11):
Na základě informací z kolonky I.33 může tuto vyplnit systém IMSOC. V případě tiskopisu CHED-P (produkty) se uvádí země, kde byly vyprodukovány, vyrobeny nebo zabaleny. U produktů, které jsou dováženy zpět do Unie po tranzitu ve třetí zemi nebo jsou do této země dováženy z Unie poté, co jim třetí země zakázala vstup, se uvádí členský stát původu.
- Region původu (I.12):
V případě, že se na dané zboží vztahuje jakékoli regionální opatření v souladu s Unijním právem, uvádí se kód schválených jednotek, oblastí či regionů. Popřípadě může kolonku vyplnit systém IMSOC na základě kolonky I.31.
- Dopravní prostředek (I.13):
Zde se označí dopravní prostředek, který byl použit k přepravě zboží, které dorazí na kontrolní místo. U každého prostředku se uvede i jeho identifikace. U automobilu je to poznávací značka, u železniční dopravy totožnost vlaku a číslo vagónu, u plavidla název a jeho číslo a u letadla číslo letu.
- Země odeslání (I.14):
Země, kde bylo zboží naposledy naloženo na dopravní prostředek za účelem dovozu do Unie. Pokud přesun zboží zahrnuje více než jednu zemi, může jít o tu zemi, kde bylo vydáno úřední osvědčení.
- Zařízení původu (I.15):
Tuto kolonku může vyplnit systém IMSOC, na základě kolonky číslo I.31. Název, adresa, stát a příslušný ISO kód, pouze pokud to Unijní legislativa vyžaduje.
- Přepravní podmínky (I.16):
Uvádí se příslušná teplota během přepravy, vyžaduje-li to povaha výrobku.
- Číslo kontejneru/číslo plomby (I.17):
Číslo kontejneru či plomby. Jde-li o úřední plombu, zaškrtně se tato možnost a k ní napíše její číslo.
- Osvědčeno jako nebo osvědčeno pro (I.18):
V tomto případě (CHED-P) se zaškrtně zamýšlené použití produktu.
- Soulad zboží (I.19):
Zaškrtně se „vyhovující“, pokud jsou produkty v souladu s nařízením (EU) 2017/625 (čl. 1 odst. 2 písm. a) a d)) a „nevyhovující“, pokud v souladu s těmito pravidly nejsou, pokud jsou v souladu s pravidly uvedenými v čl. 1 odst. 2 písm. d) nebo pokud nejsou určené k uvedení na trh.

- Pro překládku/přesun/další přepravu do (I.20):
Název a ISO kód země, kde se produkty překládají na jiný dopravní prostředek nebo název příštího kontrolního stanoviště, kde má k překládce dojít.
- Pro další přepravu (I.21):
Pouze u CHED-PP a CHED-D se uvádí místo zařízení, kam má být zásilka přepravena kvůli fyzické kontrole a kontrole totožnosti.
- Pro tranzit do (I.22):
Název země a její ISO kód a název výstupního stanoviště u nevyhovujících zásilek při vnějším tranzitu.
- Pro vnitřní trh (I.23):
Zaškrtně se políčko, pokud má být zboží uvedeno na Unijní trh.
- Pro nevyhovující zboží (I.24):
Druh místa, kam bude zásilka doručena a příslušné registrační číslo. U plavidla se uvede název a místo vykládky.
- Pro zpětný dovoz (I.25):
U CHED-P se zaškrtně pouze pokud se vrací ze země Unie poté, co mu byl zakázán vstup do třetí země.
- Pro dočasný dovoz (I.26):
Tato kolonka je vztažena pouze na CHED-A
- Dopravní prostředek po opuštění stanoviště hraniční kontroly/ukončení skladování (I.27):
Kolonka se vyplňuje pouze po předchozím oznámení a pro CHED-P je povinná když jde o zboží, jež je předmětem překládky, monitorování, přímého tranzitu, zpětného dovozu aj. nebo pokud se jedná o nevyhovující zboží v tranzitu. Údaje se vyplní jako u kolonky I.13.
- Přepravce (I.28):
Povinné pouze u CHED-A. Vyplňují se zde údaje o osobě odpovědné za přepravu.
- Datum odjezdu (I.29):
Povinné pouze u CHED-A. Čas odjezdu ze stanoviště.
- Kniha jízd (I.30):
Povinné pouze u CHED-A.
- Popis zásilky (I.31):
Na základě všech tiskopisů, které se k zásilce vztahují se vyplňují příslušné kolonky. Kód kombinované nomenklatury dle systému TARIC, čistá hmotnost v kilogramech, počet balení, typ obalu, šarže aj. U CHED-P se zaškrťává políčko „konečný spotřebitel“, je-li zboží určené právě pro ně.

- Prohlášení (I.35):
Prohlášení podepisuje osoba odpovědná za zásilku. Jeho znění se mění na základě typu dokumentu.

4.4 Důkazy preferenčního původu

Důvodem dokazování preferenčního původu zboží je snížení nebo úplné vynulování dovozního cla. Platí to pro obchod mezi zeměmi, jež jsou preferenčními partnery EU a libovolnou členskou zemí. Velkou nevýhodou jsou administrativní požadavky, jež jsou na uplatňování preferenčního původu kladeny. Je nezbytná pravidelná aktualizace informací a nesou s sebou řadu rizik. Riziko podstupují obě strany, vývozce v podobě odpovědnosti za případné škody spojené s nesprávným potvrzením původu nebo riziko, které podstupuje při výběru dodavatele a dovozce riziko spojené s pochybením vývozce, v takovém případě mu hrozí případné sankce či vyměření dodatečného cla. Pro prokázání původu výrobku vývozcem je nutné mít potvrzení od celého dodavatelského řetězce, kdy každý z dodavatelů musí mít potvrzení o původu surovin či materiálu od dodavatele předchozího. Z toho důvodu je nutnost prokazovat původ i u dodávek mezi členskými zeměmi EU.³⁰ Dokument dokazující původ zboží vydává vývozce a je uplatňován dovozcem, který v případě chyby nese riziko. Tyto dokumenty jsou předkládány příslušné celní správě při dovozu zboží. Kromě nejběžnějšího osvědčení EUR.1 jsou rozlišovány i další dokumenty, které jsou použity za určitých podmínek. Např. v případě zemí zapojených do systému evropsko-středomořských pravidel původu se používá osvědčení EUR – MED s platností 4 měsíce. V případě celní unie s Tureckem je to osvědčení A.TR.

4.4.1 Osvědčení EUR.1

Průvodní osvědčení EUR.1 je univerzálním tiskopisem, který je možno použít ve všech případech, kromě vývozu z rozvojových zemí. Je vydáván na písemnou žádost celními orgány vyvázející strany. Vývozce je poté povinen kdykoli na vyžádání celních orgánů předložit veškeré dokumenty, dokládající původ předmětných výrobků. Jeho platnost od doby vystavení se dělí do čtyř skupin, v souvislosti s tím, z jaké země je zboží vyváženo:

- **4 měsíce** – Albánie, Alžírsko, Andorra, Bosna a Hercegovina, Ceuta a Melilla, Černá Hora, EEA, Egypt, EU, Faerské ostrovy, Gruzie, Island, Izrael, Jihoafrická republika, Jordánsko, Kosovo, Libanon, Makedonie, Maroko, Moldavsko, Norsko, Palestina, San Marino, Srbsko, Švýcarsko (včetně Lichtenštejnska), Tunisko, Turecko, Ukrajina.
- **5 měsíců** – Sýrie.
- **10 měsíců** – Africká, Karibská a Pacifická skupina států, Karibské fórum, skupina států střední Afriky, východní a jižní Afriky, tichomořské státy, Jihoafrické rozvojové společenství, Madagaskar, Mauricius, Seychely a Zimbabwe, Chile, Mexiko, zámořské země a území, Ghana, Pobřeží slonoviny.
- **12 měsíců** – Ekvádor, Kolumbie, Peru, Nikaragua, Panama, Honduras, Kostarika, Salvador, Guatemala).

³⁰ Určení a prokazování preferenčního původu zboží. Dostupné z: <https://www.ze-cel-ag.cz>. (cit. 21.8.2021)

V případě ztráty již schváleného tiskopisu může vývozce požádat celní orgán o jeho duplikát (nutnost označení „DUPLIKÁT“). Vývozce žádající o osvědčení je dále povinen uchovat ho po dobu nejméně tří let od vydání. Pokud dojde ke zjištění drobných rozdílů mezi údaji na důkazu původu a těch předkládaných celní správě za účelem propuštění výrobků, nemusí to nutně zbavovat důkaz původu platnosti. Stejně tak v případě zřejmých formálních chyb, které nejsou důvodem k nepřijetí, pokud však nevyvolávají pochybnosti o pravdivosti prohlášení.

Níže jsou popsány některé stěžejní body při vyplňování osvědčení.

PRŮVODNÍ OSVĚDČENÍ

1. Vývoze (jméno, úplná adresa, země)	EUR.1 č.	
	Před vyplněním se seznámete s poznámkami na druhé straně	
3. Příjemce (jméno, úplná adresa, země) (nepovinné)	2. Osvědčení pro preferenční obchod mezi a (uveďte příslušné země, skupiny zemí nebo území)	
	4. Země, skupina zemí nebo území, v nichž jsou výrobky pokládány za původní	5. Země, skupina zemí nebo území místa určení
6. Podrobnosti o dopravě (nepovinné)	7. Poznámky	
8. Číslo položky; značky a čísla; počet a druh nákladových kusů ¹⁾ ; popis zboží		9. Hrubé množství (kg) nebo jiná míra (litr, m ³ , atd.)
		10. Faktury (nepovinné)
11. Celní indosace Prohlášení ověřeno Vývozní dokument ²⁾ Razítko Tiskopis č. Celní úřad: Vydávající země nebo území: Datum (Podpis)		12. Prohlášení vývoze Já, níže podepsaný, prohlašuji, že zboží popsané výše splňuje podmínky vyžadované pro vydání tohoto osvědčení. Místo a datum: (Podpis)

¹⁾ Není-li zboží zabalené, uveďte počet kusů nebo „volně ložené“.

²⁾ Vyplňuje se, pokud to vyžadují předpisy země nebo území vývozu.

13. ŽÁDOST O OVĚŘENÍ pro	14. VÝSLEDEK OVĚŘENÍ
	Provedené ověření ukazuje, že toto osvědčení ¹⁾
	☐ bylo vydáno uvedeným celním úřadem, a že údaje v něm uvedené jsou správné.
	☐ nespĺňuje požadavky kladené na pravost a správnost (viz příložené poznámky).
Vyžaduje se ověření pravosti a správnosti tohoto osvědčení	
..... (Místo a datum) (Místo a datum)
Razítko	Razítko
..... (Podpis) (Podpis)

¹⁾ Příslušnou odpověď označte x.

Obrázek 7: Osvědčení EUR.1, Zdroj: Celní správa ČR. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>. (cit. 29.8.2021)

- Vývozce – Informace o dotčené osobě či společnosti.
- Příjemce (nepovinné) – Informace o osobě či společnosti, které má být zboží dodáno.
- Číslo položky – Číslo příslušné položky vzhledem k celkovému počtu předmětného zboží.
- Hrubé množství – Hrubé množství či hrubá hmotnost zboží v příslušných měrných jednotkách.
- Celní informace – Od tohoto bodu (kromě prohlášení vývozce) všechny informace vyplní příslušný celní úřad.

4.4.2 Prohlášení dodavatele

Jedná se o dokument, ve kterém výrobce/dodavatel zaručuje formou prohlášení, že dodané zboží má původ v uvedené zemi. Toto prohlášení může být uvedeno na samostatném dokumentu, na faktuře nebo na dodacím listu. Prohlášení jsou dále rozlišována dle příslušných kritérií – prohlášení k výrobkům s preferenčním a nepreferenčním původem, jednorázová či dlouhodobá prohlášení a prohlášení týkající se obchodu v rámci Unie či obchodu mimo země EU.³¹ Prohlášení lze získat na jakémkoli celním úřadu, popřípadě na stránkách úředního věstníku Evropské unie. Dodavatel zde uvede, jakého zboží se prohlášení týká, z jaké země pochází a potvrdí, že splňuje preferenční pravidla týkající se obchodu s dotčenou zemí. Dále se zavazuje poskytnout jakékoli dokumenty, které si celní správa vyžádá.

4.5 Zařazení do celního sazebníku

Celní sazebník TARIC představuje integrovaný tarif Evropské unie a je založen na kombinované nomenklatuře, jež byla zavedena nařízením Rady (EHS) č. 2658/87 ze dne 23.července 1987 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku. Potřeba jeho zavedení vyplývá ze vzniku celní unie a společné celní politiky, kdy je potřeba sjednotit aplikaci práva při obchodu mezi členskými zeměmi a se zeměmi mimo společenství. TARIC tak zastřešuje společný celní sazebník a uplatňování jednotlivých nařízení EU na dané druhy zboží. Kromě evropských norem obsahuje také online aplikaci, kterou by měli využívat všichni, kteří chtějí vyvážet zboží směrem z EU nebo jej ze třetích zemí dovážet.

TARIC obsahuje na desetitisíce kódů, jež jsou uváděny za osmimístné podpoložky a slouží tak k jednoznačnému určení zboží, jeho sazební zařazení a celní sazby (cla, přídatná cla nebo spotřební daně aj.) Tyto kódy naleznou využití zejména při celním řízení a hlášení INTRASTAT. Systém TARIC dále obsahuje opatření pro vývoz a dovoz ze a do třetích zemí.³²

Asi nejproblematičtější a zároveň nejdůležitější částí je zařazení zboží do příslušné kategorie. Vzhledem k často se měnící legislativě, přibývání stále nových kódů a vzniku nových změnových předpisů, je TARIC vhodnější spíše pro zkušené a specializované firmy. Pro ostatní klienty poskytuje Intrastat bezplatné celní poradenství, týkající se například informací o konkrétním druhu zboží a jeho sazebním zařazení.

³¹ Původ zboží. Dostupné z: <https://www.ferona.cz/>. (cit. 22.8.2021).

³² Intrastat. Dostupné z: <https://www.intrastateu.com/>. (cit. 21.8.2021).

Na obrázku níže je vyobrazena online aplikace TARIC na stránkách celní správy. V další části bude popsán postup vyplnění jednotlivých položek a jejich popis.

(A) Datum simulace:	<input type="text"/>		<input type="button" value="e-ČIT"/>
(33) Nomenklatura zboží:	<input type="text"/>	<input type="button" value="..."/>	
Kód země (17) určení / (34) původu:	<input type="text"/>	<input type="button" value="..."/>	<input type="button" value="Seznam opatření"/>
(33) Přídavné kódy:	<input type="text" value="Meursing"/>	<input type="button" value="..."/>	
(44) Certifikáty:	<input type="text"/>	<input type="button" value="..."/>	
(38) Vlastní hmotnost (kg)	<input type="text"/>		
(46) Statistická hodnota / (47) Celní hodnota (Kč):	<input type="text"/>		
(31) Množství zboží	Měrná jednotka	Upřesnění m.j.	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="button" value="Podmínky vývozu"/>
(15) Země odeslání:	<input type="text"/>	<input type="button" value="..."/>	
(36) Kód preference:	<input type="text"/>	<input type="button" value="..."/>	
(39) Kvóta:	<input type="text"/>	<input type="button" value="..."/>	
(44) Vedlejší výdaje (Kč):	<input type="text"/>		
(44) CIF cena (Kč):	<input type="text"/>		<input type="button" value="Výpočet celního dluhu"/>

Obrázek 8: Aplikace TARIC, Zdroj: Celní správa ČR. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>. (cit. 31.8.2021)

- Datum simulace:
Vyplnění data simulace ve formátu dd.mm.rrrr. Datum je také možné vybrat po rozkliknutí kalendáře vlevo, kde jsou k dispozici data předchozí, aktuální i budoucí.
- Nomenklatura zboží:
Zadání sazebního zařazení zboží – desetimístný TARIC kód (v případě výběru podmínek vývozu stačí zadat osmimístnou kombinovanou nomenklaturu). Pro výběr z nabídky všech kódů s podrobnými informacemi, včetně legislativních opatření slouží tlačítko vpravo.

- Kód země/určení původu:
V případě dovozu ze třetích zemí se vyplňuje dvoumístný kód dané země. Pro jejich explicitní výpis, včetně zařazení do různých skupin (týkajících např. preferenčních dohod) slouží tlačítko vpravo.
- Přídavné kódy:
Vyplnění čtyřmístného kódu, který odpovídá obchodování s daným zbožím. Tlačítko napravo slouží k výběru ze všech možných kódů ke konkrétní obchodní operaci a danému zboží. K výpočtu tzv. meursing kódu pro cukr a mouku, je možné použít tlačítko vlevo „Meursing.“
- Certifikáty:
Do této položky se uvádí kódy povolení, licencí, osvědčení a dalších certifikátů (např. potvrzení, že dovoz zboží nepodléhá konkrétním zákazům). Pokud dovozce dané kódy nezná, může využít tlačítka napravo, kde jsou všechny uvedeny.
- Vlastní hmotnost:
Uvádí se čistá hmotnost v kilogramech.
- Statistická hodnota/celní hodnota:
Celní hodnota uvedená v Kč.
- Množství zboží a měrná jednotka:
U některých druhů zboží je nutné uvést jeho množství v měrných jednotkách (např. kusy, litry, metry atd.).
- Upřesnění měrné jednotky:
Uvádí se jen ve specifických případech (např. procenta alkoholu v jednom hektolitrů tekutiny).
- Země odeslání:
Dvoumístný kód země odeslání, který lze opět nalézt po rozkliknutí tlačítka vpravo.
- Kód preference:
Trojmístný kód, týkající se preferencí v souvislosti se zemí původu. Všechny kódy jsou uvedeny pod tlačítkem vpravo.
- Kvóta:
Číslo zemědělské či celní kvóty, ze které je čerpáno. Všechny platné kvóty jsou uvedeny pod tlačítkem napravo.
- Vedlejší výdaje (Kč):
Vedlejší výdaje vyjádřeny v Kč.
- CIF cena (Kč):
Uvádí se v Kč, v případě dovozu cukru nebo drůbežího masa.
- E-ČIT:

Tato aplikace představuje výpis z databáze TARIC, ale s přidáním aktuální národní legislativy. Všechny kódy jsou zde popsány a uvedeny v příslušných měrných jednotkách. Dále jsou zde uvedeny např. celní sazby pro třetí země, DPH, spotřební daně atd.

– Seznam opatření:

Zde jsou uvedena všechna dovozní, vývozní, tarifní i netarifní opatření, která se týkají konkrétní země. Poskytuje také informace o měrných jednotkách, certifikátech a přidavných kódech.

– Podmínky vývozu:

Na základě vyplněných informací, aplikace zobrazí všechny relevantní zákazy, zákony a certifikáty.

– Výpočet celního dluhu:

Po vybrání této možnosti dojde k simulaci výpočtu celního dluhu. Objeví se souhrn všech zadaných informací a poplatků k úhradě. Níže jsou vyjmenovány všechny zákazy, které se konkrétní operace týkají a odkazy na příslušnou legislativu.

KAPITOLA	POPIS
1	ŽIVÁ ZVÍŘATA
2	MASO A JEDLÉ DROBY
3	RYBY A KORÝŠI, MĚKKÝŠI A JINÍ VODNÍ BEZOBRATLÍ
4	MLÉKO A MLÉČNÉ VÝROBKY; PTAČÍ VEJCE; PŘÍRODNÍ MED; JEDLÉ PRODUKTY ŽIVOČIŠNÉHO PŮVODU, JINDE NEUVEDENÉ ANI NEZAHRNUTÉ
5	VÝROBKY ŽIVOČIŠNÉHO PŮVODU, JINDE NEUVEDENÉ ANI NEZAHRNUTÉ
6	ŽIVÉ DŘEVINY A JINÉ ROSTLINY; CIBULE, KOŘENY A PODOBNÉ; ŘEZANÉ KVĚTINY A OKRASNÁ ZELEŇ
7	JEDLÁ ZELENINA A NĚKTERÉ KOŘENY A HLÍZY
8	JEDLÉ OVOCE A OŘECHY; KŮRA CITRUSOVÝCH PLODŮ NEBO MELOUNŮ
9	KÁVA, ČAJ, MATÉ A KOŘENÍ
10	OBILOVINY
11	MLÝNSKÉ VÝROBKY; SLAD; ŠKROBY; INULIN; PŠENIČNÝ LEPEK
12	OLEJNATÁ SEMENA A OLEJNATÉ PLODY; RŮZNÁ ZRNA, SEMENA A PLODY; PRŮMYSLOVÉ NEBO LÉČIVÉ ROSTLINY; SLÁMA A PÍCNINY
13	ŠELAK, GUMY, PRYSKYŘICE A JINÉ ROSTLINNÉ ŠTÁVY A VÝTAŽKY
14	ROSTLINNÉ PLETACÍ MATERIÁLY; ROSTLINNÉ PRODUKTY, JINDE NEUVEDENÉ ANI NEZAHRNUTÉ
15	ŽIVOČIŠNÉ NEBO ROSTLINNÉ TUKY A OLEJE A VÝROBKY VZNIKLÉ JEJICH ŠTĚPENÍM; UPRAVENÉ JEDLÉ TUKY; ŽIVOČIŠNÉ NEBO ROSTLINNÉ VOSKY
16	PŘÍPRAVKY Z MASA, RYB NEBO KORÝŠŮ, MĚKKÝŠŮ NEBO JINÝCH VODNÍCH BEZOBRATLÝCH
17	CUKR A CUKROVINKY
18	KAKAO A KAKAOVÉ PŘÍPRAVKY
19	PŘÍPRAVKY Z OBILOVIN, MOUKY, ŠKROBU NEBO MLÉKA; JEMNÉ PEČIVO
20	PŘÍPRAVKY ZE ZELENINY, OVOCE, OŘECHŮ NEBO JINÝCH ČÁSTÍ ROSTLIN
21	RŮZNÉ JEDLÉ PŘÍPRAVKY
22	NÁPOJE, LIHOVINY A OCET
23	ZBYTKY A ODPADY Z POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU; PŘÍPRAVENÉ KRMIVO
24	TABÁK A VYROBENÉ TABÁKOVÉ NÁHRAŽKY
25	SŮL; SÍRA; ZEMINY A KAMENY; SÁDROVCOVÉ MATERIÁLY, VÁPNO A CEMENT
26	RUDY KOVŮ, STRUSKY A POPELY
27	NEROSTNÁ PALIVA, MINERÁLNÍ OLEJE A PRODUKTY JEJICH DESTILACE; ŽIVIČNÉ LÁTKY; MINERÁLNÍ VOSKY
28	ANORGANICKÉ CHEMIKÁLIE; ANORGANICKÉ NEBO ORGANICKÉ SLOUČENINY DRAHÝCH KOVŮ, KOVŮ VZÁCNÝCH ZEMIN, RADIOAKTIVNÍCH PRVKŮ NEBO IZOTOPŮ
29	ORGANICKÉ CHEMIKÁLIE
30	FARMACEUTICKÉ VÝROBKY
31	HNOJIVA
32	TŘÍSELNÉ NEBO BARVÍŘSKÉ VÝTAŽKY; TANINY A JEJICH DERIVÁTY; BARVIVA, PIGMENTY A JINÉ BARVICÍ LÁTKY; NÁTĚROVÉ BARVY A LAKY; TMĚLY A JINÉ NÁTĚROVÉ HMOTY; INKousty
33	VONNÉ SILICE A PRYSKYŘICE; VOŇAVKÁŘSKÉ, KOSMETICKÉ NEBO TOALETNÍ PŘÍPRAVKY
34	MÝDLO, ORGANICKÉ POVRCHOVÉ AKTIVNÍ PROSTŘEDKY, PRACÍ PROSTŘEDKY, MAZACÍ PROSTŘEDKY, UMĚLÉ VOSKY, PŘÍPRAVENÉ VOSKY, LEŠTICÍ NEBO ČIDÍCÍ PŘÍPRAVKY, SVÍČKYA PODOBNÉ VÝROBKY, MODELOVACÍ PASTY, "DENTÁLNÍ VOSKY" A DENTÁLNÍ PŘÍPRAVKY NA BÁZI SÁDRY
35	ALBUMINOIDNÍ LÁTKY; MODIFIKOVANÉ ŠKROBY; KLIHY; ENZYMY
36	VÝBUŠNINY; PYROTECHNICKÉ VÝROBKY; ZÁPALKY; PYROFORICKÉ SLITINY; NĚKTERÉ HOŘLAVÉ PŘÍPRAVKY
37	FOTOGRAFICKÉ NEBO KINEMATOGRAFICKÉ ZBOŽÍ

Obrázek 9: Aplikace e-ČIT, Zdroj: Celní správa ČR. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>. (cit. 31.8.2021)

Na obrázku výše je vyobrazena aplikace e-ČIT, která obsahuje všechny TARIC kódy s jejich popisy, včetně měrných jednotek. Konkrétně potravinám je věnováno prvních 5 tříd s 21.

- 1. třída: Živá zvířata; živočišné produkty – kapitola 01 až 05
- 2. třída: Rostlinné produkty – kapitola 06 až 14
- 3. třída: Živočišné nebo rostlinné tuky a oleje a výrobky vzniklé jejich štěpením; upravené jedlé tuky; živočišné nebo rostlinné vosky – kapitola 15
- 4. třída: Výrobky potravinářského průmyslu; nápoje, lihoviny a ocet; tabák a vyrobené tabákové náhražky – kapitola 16 až 24
- 5. třída: Nerostné produkty (sůl) – kapitola 25 až 27

4.6 Celní řízení

Celní řízení je zahájeno v okamžiku přijetí celního prohlášení příslušným celním úřadem ať už v písemné nebo elektronické podobě. V případě importu ze třetích zemí lze v případě, kdy je cena zásilky nižší než 22 EUR, využít zjednodušeného odbavení ústní formou. V zemích Evropské unie bývá nejběžněji využíváno listinné formy prostřednictvím Jednotného správního dokladu (JSD). Všechny údaje uvedené v dokladu musí být řádně doloženy, proto ho provází řada dalších dokumentů jako např.: faktury vystavené vývozcem, deklarace celní hodnoty, přepravní doklady, balící list a podle povahy zásilky různé zdravotní či veterinární certifikáty. Pro uplatnění smluvního a preferenčního cla je nutné mít od importéra prohlášení o původu zboží, tj. doklad EUR.1 nebo prohlášení dodavatele.

Úkolem celního řízení je porovnávat skutečný stav zásilky s údaji uvedenými v dokumentech a následně vyměření cla a ostatních poplatků. V České republice dochází k jejich vyměření, včetně DPH u plátců, v průběhu celního řízení. Tedy po kontrole všech náležitostí, fyzické kontrole a kontrole přiložených dokumentů, může být částka vyměřena a po její úhradě zásilka propuštěna do navrhovaného celního režimu.

4.6.1 Jednotný správní doklad

EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ					1 PROHLÁŠENÍ					
8 Odesílatel / Vytvoze					EU		A		A CELNÍ ÚŘAD ODESLÁNÍ / VÝVOZU / URČENÍ	
8 Přijemce CZ60076658 Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Branišovská 1645/31a CZ 37005 České Budějovice					3 Tržní kraj		4 Lohéň Břehy		21CZ5200001K4UE477	
					6 Položky		8 Náhl. kusy celkem		7 Referenční číslo	
14 Deklarant / Zakazce					10 Prv. z. určení		11 Zemi obchodu / výroby		12 Údaje o hodnotě	
14 Deklarant / Zakazce CZ60076658 [1] Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Branišovská 1645/31a					15 Země odesláni / vývozu		16 Země původu		13 S Z P	
18 Pozn. zn. a st. spr. dopravního prostředku při odjezdu / příjezdu					19 Kont.		20 Druhá podmiňka		17 Země určení	
8C27897					CZ 0		EXW Rafz		3	
21 Pozn. zn. a st. přit. aktivního dopravního prostředku překračujícího hranici					22 Měna a celková fakturovaná částka		23 Směšný kurz		24 Druh obchodu	
					EUR 2 050,00		25,445		1	
25 Druh dopravy na hranici			26 Druh dopravy ve vnitrozemí		27 Místu nakládky / vykládky		28 Finanční a bankovní údaje			
3			3		:		Č. účtu : /			
29 Výstupní / vstupní celní úřad					30 Územní znak		Var. symbol :			
8					CZ520201		Částka k úhradě : 0,00 Kč			
31 Nakladové kusy a popis zboží					32 Poř. č. pol.		33 Zbožový kód		34 Kód země původu	
Ryby sladkovodní, živé - okoun říční - 2500 ks					1		03019917 00		R018	
					35 Hrubá hmotnost (kg)		36 Preference		37 Řeším	
					1000		100		38 Čistá hmotnost (kg)	
					4000 C15 75		39 Kvóta		40 Souhrnné prohlášení / Přechodní doklad	
					TK		X-337-21CH0000270418032		25.6.2021 1	
44 Zvláštní oznámení					41 Doplnkové měrné jednotky		42 Cena za položku		43 Kód	
100147					75		52163		1 Mětc	
9800					45 Oprava					
9900										
Y900										
Y942										
Y927										
9NJZ									46 Statistická hodnota	
									57093	
47 Výpočet poplatků					48 Celní platby		49 Označen skůku			
A00 52413					H					
					B ÚČETNÍ ÚDAJE					
Celkem										
50 Hlavní povinný					Podpis:		C CELNÍ ÚŘAD ODESLÁNÍ			
51 Předpokládaný celní úřad tranzitu (a země)					54 Místo a datum		55 Celní úřad určení (a země)			
zastoupen					České Budějovice		Kód			
Místo a datum					29.06.2021		56 Místo a datum			
52 Jiskřička nepříteli pro					Podpis a stvrzení deklaranta					
DUJ KONTROLA CELNÍM ÚŘADEM ODESLÁNÍ / URČENÍ					Razítko:					
Výsledek :										
Připojené zavěry : Počet :										
Označen :										
Lhůta (počet dní) :										
Podpis :										

Obrázek 10: Jednotný správní doklad, Zdroj: Fakulta rybářství a ochrany vod Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2021

„Je-li zásilka, na kterou se Tiskopis vztahuje, složena z více položek zboží, k formuláři Tiskopisu se přikládá jeden nebo více formulářů Doplnkových listů. Na jeden Tiskopis s příloženými Doplnkovými listy lze deklarovat pouze položky zboží, u nichž je údaj uváděný v levé části kolonky 37 Tiskopisu a Doplnkového listu shodný. Je-li na posledním příloženém Doplnkovém listu deklarována pouze jedna nebo dvě položky zboží, nevyužití místo pro uvedení případných dalších položek se proškrtává. Využití i oběh Doplnkových listů je totožný s využitím a oběhem Tiskopisu, se kterým jsou předkládány a jehož přílohu tvoří.“³³

Kolonky A až D vyplňuje příslušný pracovník celního úřadu. V záhlaví, vedle druhé kolonky Odesílatel (2), se uvádí číslo tiskopisu. V případě dovozu se používají čísla 6, 7 a 8, kde číslo 6 je určeno pro celní úřad, který dané zboží propouští do celního režimu. Číslo 7 je také určeno celním úřadům pro statistické účely. Výtisk s číslem 8 předává celní úřad deklarantovi po rozhodnutí o celně schváleném určení a jako výměr poplatků spojených s dovozem.

▪ Prohlášení (1)

V levé horní části se uvádí dvoumístný kód IM při obchodu se zeměmi mimo celní území Společenství (kromě zemí Evropského sdružení volného obchodu), EU při obchodu se zeměmi ESVO a CO pro zboží Společenství, které podléhá zvláštním podmínkám dovozu na přechodné období, jež je umístěno v celním skladu za specifických podmínek nebo zboží, na které se vztahuje směrnice 2006/112/ES.

V prostřední kolonce je uveden jednomístný kód (A-F; X-Z), který upřesňuje celní prohlášení. Kód A slouží pro běžné celní prohlášení.

▪ Odesílatel/vývozce (2):

Fyzická osoba uvádí jméno, příjmení a adresu místa pobytu. Právnícká osoba uvádí název firmy a adresu jejího sídla. Za prodávajícího se považuje poslední prodejce daného zboží, než bylo dovezeno na území Společenství.

▪ Tiskopisy (3)

Celkový počet tiskopisů. Pokud jsou podány celkem 3, uvádí se 1/3.

▪ Položky (5):

Celkový počet položek, jež jsou uvedeny na Tiskopisu a všech Doplnkových listech.

▪ Nákladové kusy celkem (6):

Číselný údaj o počtu obalových kusů zásilky, které jsou rovněž uvedeny v Tiskopisu a Doplnkových listech. Např. bedny, pytle nebo i přístroj či volně ložený stroj. V případě zboží hromadné povahy (např. uhlí) se vyplní číslice 1.

▪ Referenční číslo (7):

Číslo obchodní operace, popř. jiné číslo z evidence deklaranta.

³³ Celní správa ČR. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>. (cit. 31.8.2021).

- Příjemce (8):
Obdobně jako u Odesílatele (2), je zde uvedeno příjemcovo jméno a adresa místa bydliště v případě fyzické osoby a název firmy s adresou sídla u osob právnických. V pravém horním rohu je uvedeno EORI číslo³⁴ subjektu. Pokud se jedná o nepodnikatelský subjekt, je mu pro tento případ přiděleno.
- Deklarant/zástupce (14):
Opět v případě fyzické osoby jméno a adresa bydliště, u právnických osob název firmy a adresa sídla deklaranta. Je-li příjemce a deklarant totožná osoba, uvádí se: „PŘÍJEMCE“ a k němu kód 00500. Do pravého rohu se uvádí deklarantovo EORI číslo.
- Kód země odeslání/vývozu (15a):
Dvoumístný kód země, ve které byla přeprava zboží zahájena.
- Kód země určení (17a):
Dvoumístný kód země určení.
- Poznávací značka a státní příslušnost dopravního prostředku při odjezdu/příjezdu (18):
Do této kolonky se uvádí poznávací značka dopravního prostředku, na kterém je zboží naloženo ve chvíli, kdy se překládá celnímu úřadu. V případě námořní a říční dopravy se uvádí název plavidla, u letecké dopravy číslo letu nebo datum s registračním číslem letadla, u silniční dopravy registrační číslo vozidla nebo jeho poznávací značka a železniční dopravy číslo vagónu.
- Kontejner (19):
Při přepravě zboží v kontejnerech se uvádí číslo 1, v opačném případě číslo 0.
- Dodací podmínky (20):
V první části je uvedeno číslo/ kód podmínky INCONTERMS. Ve druhé části je uvedeno místo z těchto doložek (kde byl dovoz zahájen) a do třetí částí se uvede číslo 1, 2 nebo 3., podle toho, kde přecházejí náklady za dopravu, přepravu a pojištění z prodávajícího na kupujícího. Číslo jedna v případě, že se místo nachází na území daného členského státu, číslo dvě, pokud se nachází na území jiného čl. státu a číslo tři, pokud se nachází v jiné zemi mimo Společenství.
- Měna a celková fakturovaná částka (22):
V levé části se nachází kód měny, ve které byla vystavena faktura za zboží a v pravé části cena za veškeré zboží, které je uvedeno v prohlášení (nepovinný údaj).
- Směnný kurz (23):
Směnný kurz mezi fakturovanou měnou a měnou daného členského státu. Uvádí se s přesností na tři desetinná místa.

³⁴ Číslo EORI je univerzální identifikátor každého hospodářského subjektu pro potřeby komunikace s celními orgány.

- Druh obchodu (24):
Jednomístný kód druhu obchodu, pokud zboží není dováženo do jiného skladu než typu D.
- Druh dopravy na hranici (25):
Kód druhu dopravy zboží dopravním prostředkem, který byl aktivní při vstupu na území Společenství.
- Druh dopravy ve vnitrozemí (26):
Kód druhu dopravy k celnímu úřadu určení, kde jsou plněny dovozní formalities. Pokud jsou plněny na místě vstupu, kolonka zůstane prázdná.
- Finanční a bankovní údaje (28):
Pokud dojde k výměře cla, popř. daně, uvede zde pracovník celního úřadu číslo účtu a variabilní symbol, pod kterým má být daná částka uhrazena.
- Umístění zboží (30):
Pokud je zboží kontrolováno v prostorech celního úřadu, uvede se zde jeho kód. V případě celního řízení mimo celní prostor (např. v systému e-dovoz) se uvede EORI číslo dovozce/příjemce.
- Nákladové kusy a popis zboží (31):
Značky, čísla, počty a druhy nákladových kusů, popř. i specifikace kontejnerů. V případě, že zboží není nijak baleno, uvede se zde: „volně loženo“. Název zboží zde musí být uveden přesnými pojmy a v příslušném jazyce, aby mohlo být zařazeno do odpovídající položky v celním sazebníku. Zboží může být pro upřesnění doplněno např. chemickými značkami, obchodním označením apod.
- Zbožový kód (33):
V první části je uvedeno prvních osm číslic položky z celního sazebníku, ve druhé části dvoumístný kód ze systému TARIC a do třetí části jeho doplňkový kód, pokud došlo k jeho stanovení. Stejně je to i u čtvrté části, kde se uvede druhý doplňkový TARIC kód. V poslední části se vyplňuje národní přídatný kód.
- Kód země původu (34a):
Kód země původu.
- Hrubá hmotnost (35):
Hrubá hmotnost zboží z kolonky č. 31 uváděná v kilogramech. Jde o souhrnnou hmotnost všech položek včetně jejich obalů. Při hmotnosti nižší než 1 kg se hmotnost zaokrouhluje na tři desetinná místa.
- Preference (36):
Kód preferenčního opatření, které musí být doloženo příslušným dokladem. Uvádí se specifický kód i v případě, kdy není požadováno žádné preferenční zacházení se zbožím.

- Režim (37):
Do první části se uvádí čtyřmístný kód, kde první dvě číslice jsou kódem režimu, který je navrhován a zbylé dvě kódem režimu, ve kterém se zboží nacházelo před propuštěním. Pokud jde o tranzit, budou poslední dvě číslice: „00.“ Pravá část se vyplňuje jako bližší specifikace režimu nebo v případě požadavku na celní či daňovou úlevu.
- Čistá hmotnost (38):
Čistá hmotnost veškerého zboží, tzn. hmotnost bez všech obalů uvedená v kilogramech. Platí zde zásada, že hrubá hmotnost (35) musí být větší než čistá.
- Kvóta (39):
Pokud deklarant žádá o využití celního stropu, uvede zde číselné označení dané kvóty.
- Souhrnné prohlášení/předchozí doklad (40):
V této kolonce jsou uvedeny údaje o všech předchozích dokumentech, které mají vztah k deklarovanému zboží. Tento údaj je složený z písmen a číslic různých kódů. Pokud je předcházejícím dokumentem souhrnné celní prohlášení, bude prvním písmenem X, pokud se jedná o předchozí celní prohlášení, uvede se písmeno Y, Z představuje jakýkoli jiný dokument. Druhá část kódu je uvedena v příslušné příloze a třetí část tvoří evidenční číslo předchozího dokladu. V další části je uvedeno datum tohoto dokumentu, a nakonec jeho pořadové číslo.
- Doplňkové měrné jednotky (41):
Údaj o množství daného zboží dle celního sazebníku a v měrných jednotkách.
- Cena za položku (42):
Fakturovaná hodnota zboží z kolonky: Zbožový kód (33). Pokud se tato částka týká více položek, je nutné ji rozdělit tak, aby pokud možno nejpřesněji vyjadřovala hodnotu každé jednotky zboží zvlášť. Částka se uvádí jako celé číslo bez desetinných míst a zaokrouhlená nahoru.
- Kód způsobu hodnocení (43):
Kód navrhované metody k výpočtu celní hodnoty, zpravidla se uvádí číslo 1, v opačném případě vyplní kód pracovník celního úřadu. Všechny kódy jsou uvedeny v příslušné příloze.
- Zvláštní záznamy, předložené doklady, osvědčení a povolení (44):
Vlevo se uvádí čtyřmístné kódy osvědčení, povolení a dokladů Společenství, popř. další mezinárodní dokumenty, certifikáty ze systému TARIC aj., které slouží k podpoře a doplnění celního prohlášení. „Údaje společné pro celou zásilku zboží se v této kolonce uvádějí pouze v Tiskopisu, údaje vztahující se k jednotlivé podpoložce zboží se v této kolonce uvádějí u příslušné podpoložky zboží.“³⁵ V příslušné příloze jsou uvedeny všechny kódy i s jejich popisem.

³⁵ Celní správa ČR. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>. (cit. 31.8.2021).

- Statistická hodnota (46):
 Statistická hodnota zboží v celých korunách a zaokrouhlená nahoru. Jedná se o hodnotu zboží v čase a místě vstupu na statistické území členského státu. Je stanovena na základě fakturované ceny zboží a zahrnuje jen vedlejší výdaje na dopravu.
- Výpočet poplatků (47):
 Do prvního sloupce zleva se uvádí kód vyměřovaného poplatku. Tyto třímístné kódy jsou uvedeny v příslušné příloze a týkají se poplatků jako je např. clo, DPH a úroky.
 Do druhého sloupce uvede deklarant celní hodnotu v celých číslech zaokrouhlenou nahoru a základ spotřební daně a cla. V případech, kdy nejsou celní dluh ani daň vyměřovány, uvádí se pouze celní hodnota deklarovaného zboží.
 Ve třetím sloupci se uvádí sazba spotřební daně k příslušnému zboží. Uvádí se jak sazba pro pevnou složku daně, tak i základ pro procentní sazbu. Pokud není daný subjekt registrován k DPH v dané zemi, uvádí zde pracovník celního úřadu sazbu DPH.
 Do čtvrtého sloupce uvede příslušný pracovník celního úřadu částky vyměřovaných druhů poplatků. Pokud je na dovážené zboží uplatňováno některé z opatření systému TARIC, uvede tuto skutečnost příslušný pracovník celního úřadu prostřednictvím kódu. Jde-li o vícepoložkový doklad vyplní příslušný pracovník v doplňkovém listu informace u všech těchto položek. Pokud nejsou cla ani daně vyměřovány, vyplní se číslice 0.
 V pátém sloupci je uvedeno, jakým způsobem deklarant uhradí vzniklý dluh (celní a daňový). Uvede se jeden ze sedmi jednomístných kódů: A – platba v hotovosti, C – platba šekem zaručeným bankou, E – odklad platby, H – elektronický převod z účtu na účet, J – platba pomocí pošty nebo jiné veřejné či vládní služby, K – úhrada přeplatkem na jiném vyměřeném clu, R – převod ze složené celní jistoty.
- Odklady platby (48):
 Do této kolonky vyplní příslušný pracovník celního úřadu jednomístný kód, pokud došlo k jednomu ze tří ulehčení platby. U – pokud došlo k povolení odkladu úhrady, P – posečkání a S – zaplacení ve splátkách.
- Označení skladu (49):
 Uvádí se označení skladu následovně: první písmeno je v případě celního skladu Y a v ostatních případech písmeno Z, následuje identifikační číslo, jež uděluje členský stát při vydání povolení a poslední je kód země tohoto státu.
- Místo a datum (54):
 Vyplněním této kolonky se deklarant zaručuje za informace uvedené v tiskopise. Fyzická osoba uvede své jméno a adresu místa bydliště. Právnícká osoba název firmy a adresu jejího sídla. Za text „Místo a datum“ deklarant uvádí konkrétní místo a datum vyhotovení celního prohlášení. Nesmí chybět podpis oprávněné osoby.

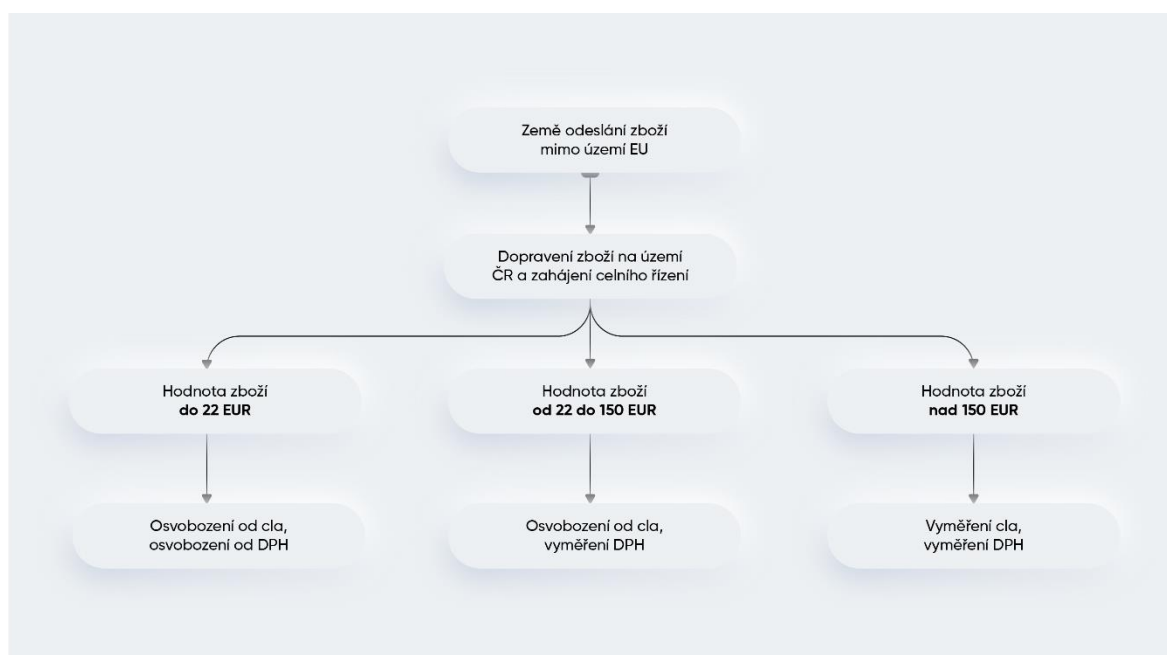
Pro potřeby této práce byl vybrán Jednotný správní doklad, který zachycuje dovoz 2500ks živého okouna říčního ze třetí země. V tomto případě nebylo vyměřeno žádné clo, jelikož byla připojena žádost na osvobození od cla kvůli akademickým účelům. Jak je z dokumentu patrné, jedná se o dovoz ze Švýcarska s kódem CH, konkrétně z obce Rafz a využito bylo doložky EX WORK³⁶, tedy zásilka byla vyzvednuta v prostorách prodejce. Kromě dalších dokumentů, bylo přiloženo potvrzení o zdravotní kontrole, které je nezbytné v případě dovozu živých zvířat.

³⁶ Doložka EX WORK je jednou z doložek INCOTERMS, které slouží k identifikaci místa, způsobu a času předání zboží od prodávajícího kupujícímu. Kromě jiného zachycují různé způsoby dopravy a odpovědnost jednotlivých subjektů za převážené zboží v průběhu celého procesu.

4.6.2 DPH

Současně s vyměřením a vybíráním dovozního cla, dovozních poplatků, spotřební daně a dalších nepřímých daní, dochází k výměře daně z přidané hodnoty. Od 1.7.2021 zrušila směrnice EU (Směrnice Rady 2006/112/ES o společném systému DPH) osvobození od DPH zásilky do 22 EUR, ovšem Parlament ČR tehdy příslušnou novelu zákona o DPH neschválil³⁷. V případě zásilek v hodnotě mezi 22–150 EUR podával deklarant celní prohlášení, které bylo sice osvobozeno od cla, ale již docházelo k vyměření DPH. Nad 150 EUR bývá vyměřováno clo i DPH – totéž platí i po novelizaci.

Diagram níže zobrazuje, v jakých případech bylo před novelizací vyměřeno clo a DPH, v závislosti na hodnotě dováženého zboží.

Obrázek 11: Diagram DPH, Zdroj: Clo a celní řízení. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/>. (cit. 31.8.2021). Vlastní zpracování.

S platností od 1.10.2021, po novelizaci zákona o DPH a celního zákona, který s pozměňovacími návrhy implementoval výše zmíněnou směrnici Rady EU, došlo k několika změnám ve vyměřování DPH při dovozu ze třetích zemí. Od osvobození od cla zboží do hodnoty 22 EUR bylo zcela upuštěno a v současnosti se rozlišuje zboží v hodnotě vyšší a nižší než 150 EUR. U zboží v hodnotě nad se nic nemění a dochází jak k vyměření cla a DPH, tak i k povinnosti absolvování celního řízení. U zboží pod touto hranicí je zapotřebí podat elektronické celní prohlášení a následně dochází k vyměření DPH z celkové hodnoty zboží. U zásilek do 150 EUR však zůstává osvobození od cla.

³⁷ Celní prohlášení. Dostupné z: <https://celnicka.cz/>. (cit. 31.8.2021).

5 Závěr

Hlavním cílem této práce byla analýza importu potravin ze třetích zemí s ohledem na legislativu Evropské unie. Práce má sloužit jako návod pro importéry, jak v takovém případě postupovat, jaké dokumenty a jakým způsobem je nutné vyplnit, aby bylo zboží úspěšně propuštěno do celního režimu.

V teoretické části jsou popsány stěžejní body týkající se bezpečnosti potravin a ochrany spotřebitele, legislativní a institucionální zázemí a spolu s tím i kontext mezinárodní obchodní politiky a jejího vývoje, která má na celní řízení neodmyslitelný vliv. Praktická část se zabývá nejen jednotlivými kroky dovozu, ale také popisuje, jak má být se zásilkou nakládáno ještě před zahájením celního řízení.

Prvním důležitým bodem je správné označení a balení potravin, jež je regulované příslušnými unijními předpisy, tak i legislativou daných členských zemí, kdy platí nadřazenost práva Evropské unie. Dalším bodem je dodržování zásad přepravy potravin. Zejména u potravinářských výrobků je jejich správné značení, balení a následná šetrná manipulace stěžejní.

Ještě před začátkem samotného řízení je s platností od roku 2019 povinnost importérů registrovat se v systému TRACES NT, pokud má být zásilka doprovázena jedním ze Společných zdravotních vstupních dokladů. Celý systém propojuje všechny aktéry celního řízení, včetně dozorových a kontrolních orgánů, a tím do velké míry šetří čas a snižuje administrativní náročnost. Tato práce popisuje postup vyplnění jednoho ze čtyř druhů, konkrétně SZVD CHED-P, který je určen zásilkám živočišných produktů.

Dalším předpokladem zahájení celního řízení je vyplnění tiskopisu EUR.1, který je nutné přiložit k celnímu prohlášení v případě importu z jakékoli třetí země, jež má s Evropskou unií preferenční dohodu sloužící k vynulování či snížení cla. Tato žádost byla pro práci důležitá, protože v dnešní době je už jen málo zemí, které podobnou dohodu s EU nemají.

Posledními fázemi procesu je zařazení zboží do unijního celního sazebníku TARIC, který využívá kombinované nomenklatury. Práce se zabývá popisem a správným vyplněním všech položek této aplikace, bez které by nebylo možné celní řízení zahájit. Poslední část je věnována již samotnému celnímu prohlášení ve formě Jednotného správního dokladu, který je také důkladně v práci popsán a obsahuje konkrétní případ dovozu živých ryb ze třetí země. Po předložení JSD, splnění všech povinností výše zmíněných a jejich doložení na příslušných dokumentech, by již nic nemělo bránit vyměření cla a dalších poplatků, včetně DPH, jehož podmínky v závislosti na vyměřené částce jsou uvedeny v poslední části práce.

6 Summary a keywords

This Bachelor thesis deals with an issue of import procedure from third countries, focusing on the legislation of import into the European Union. The work is divided into two parts: theoretical and practical. The theoretical part aims to analyze the legislation and other formalities associated with the food imports, as the process of the customs procedure and a development of food safety in the Czech Republic and the European Union. The practical part contains a case study, which is focused on the correct procedure of importing food, that serves to clarify the whole process, including necessary documents and the analysis of risks associated with it. The conclusion of the thesis contains an evaluation of the findings and its critical points.

Key words: food safety, import, third countries, customs procedure

7 Seznam literatury

Tištěné zdroje

- Babička, L. (2012). *Průvodce světem potravin: Rady spotřebitelům, na co si dát pozor při nakupování a manipulaci s potravinami*. Ministerstvo zemědělství, Odbor bezpečnosti potravin.
- Dobiáš, J., & Čurda, D. (2004). *Sylabus textů k přednáškám z předmětu balení potravin*. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Ústav konzervace potravin a technologie masa.
- Dvořák, P. (1999). *Základy mezinárodní obchodní politiky*. Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů.
- Kalínská, E. (2010). *Mezinárodní obchod v 21. století*. Grada Publishing.
- Kimbrell, E. (2000). *What is Codex Alimentarius?* AgBioForum, 3(4), 197-202.
- Klabouchová, I. (2001). *Clo a původ zboží*. 2., aktual. a dopl. vyd. Praha: Polygon
- Machková, H. (2015). *Mezinárodní marketing: Strategické trendy a příklady z praxe – 4. vydání*. Grada Publishing.
- Machková, H., Černohlávková, E., & Sato, A. (2003). *Mezinárodní obchodní operace*. Grada Publishing.
- Müllerová, D. (2014). *Hygiena, preventivní lékařství a veřejné zdravotnictví*. Karolinum Press.
- Ropkins, K., & Beck, A. J. (2000). *Evaluation of worldwide approaches to the use of HACCP to control food safety*. Trends in Food Science & Technology, 11(1), 10-21.
- Valenta, O., & Hladík, P. (2011). *Budoucnost kvality a bezpečnosti potravin v Česku*. Sociologické nakladatelství pro Technologické centrum AV ČR.

Online zdroje

- Celní správa ČR. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>. (cit. 15.12.2020).
- Celní prohlášení. Dostupné z: <https://celnicka.cz/>. (cit. 31.8.2021).
- Clo a celní řízení. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/>. (cit. 31.8.2021).
- Codex Alimentarius. Dostupné z: <http://www.fao.org>. (cit. 15.1.2023).
- DPH při dovozu. Dostupné z: <https://www.intrastateu.com/>. (cit. 2.7.2023)
- EUR-Lex — Access to European Union law. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/>. (cit. 31.8.2021).
- Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA). Dostupné z: <https://europa.eu/>. (cit. 12.12.2020).
- Internetový portál bezpečnosti potravin. Dostupné z: <https://bezpecnostpotravin.cz/>. (cit. 6.12.2020).
- Intrastat. Dostupné z: <https://www.intrastateu.com/>. (cit. 21.8.2021).
- Kontrola potravin a krmiv. Dostupné z: <http://eagri.cz/>. (cit. 15.12.2020).
- Národní strategie Zdraví 2020 – Ministerstvo zdravotnictví. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/>. (cit. 2.12.2020).
- Ochrana veřejného zdraví – Ministerstvo zdravotnictví. Dostupné z: <https://www.mzcr.cz/>. (cit. 13.12.2020).
- Požadavky a pravidla pro přepravu. Dostupné z: <https://www.bezpecnostprace.info/>. (cit. 21.8.2021).
- Původ zboží. Dostupné z: <https://www.ferona.cz/>. (cit. 22.8.2021).

Společnost pro výživu. Dostupné z: <https://www.vyzivaspol.cz/>. (cit. 21.8.2021).

Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Dostupné z: <https://www.szpi.gov.cz/>. (cit. 13.12.2020).

Státní veterinární správa. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/>. (cit. 8.12.2020)

Určení a prokazování preferenčního původu zboží. Dostupné z: [https://www.ze-cel-ag.cz.](https://www.ze-cel-ag.cz/) (cit. 21.8.2021).

Zákony pro lidi. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/>. (cit. 22.8.2021).

Legislativa

Nařízení (EU) 2017/625 – úřední kontroly v rámci zemědělsko-potravinového řetězce.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 - obecné zásady a požadavky potravinového práva.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 - o hygieně potravin.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1669/2011 Sb. o poskytování informací o potravinách spotřebitelům.

Prováděcí nařízení komise (EU) 2015/2447, kterým se stanoví prováděcí pravidla k některým ustanovením nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie.

Vyhláška č.324/1997 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků, o přípustné odchylce od údajů o množství výrobků označeného symbolem “e”.

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů.

8 Seznam obrázků

Obrázek 1: Institucionální zázemí ČR. Dostupné z: https://www.bezpecnostpotravin.cz/ . (cit. 6.12.2020).....	13
Obrázek 2: CHED-P a, Státní veterinární správa. Dostupné z: https://www.svscr.cz/ . (cit. 31.8.2021).....	25
Obrázek 3: Ched-P b, Státní veterinární správa. Dostupné z: https://www.svscr.cz/ . (cit. 31.8.2021).....	26
Obrázek 4: Osvědčení EUR.1, Zdroj: Celní správa ČR. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/ . (cit. 29.8.2021)	32
Obrázek 5: Aplikace TARIC, Zdroj: Celní správa ČR. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/ . (cit. 31.8.2021)	34
Obrázek 6: Aplikace e-ČIT, Zdroj: Celní správa ČR. Dostupné z: https://www.celnisprava.cz/ . (cit. 31.8.2021)	37
Obrázek 7: Jednotný správní doklad, Zdroj: Fakulta rybářství a ochrany vod Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2021	39
Obrázek 8: Diagram DPH, Zdroj: Clo a celní řízení. Dostupné z: https://portal.pohoda.cz/ . (cit. 31.8.2021). Vlastní zpracování.....	46